

ŠIBENSKI LIST

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA KOTARA ŠIBENIK

BROJ 229 — GOD. VI.

ŠIBENIK, 30. SIJEČNJA 1957.

IZLAZI SVAKE SRIJEDE

Plenum Općinskog odbora SSRN Šibenik

Olakšati položaj zaposlenim ženama

Prošlog tjedna je održan u Šibeniku prošireni plenum Općinskog odbora SSRN Šibenik. Na tom plenumu raspravljalo se o radu društva »Naša djeca« i Društvu žena.

Prije dva mjeseca na inicijativu Općinskog odbora SSRN formiran je inicijativni odbor društva »Naša djeca«, koje je imalo da riješi dva najvažnija zadatka: 1. organizacijsko srediti društvo, i 2. organizirati proslavu Dana dječje radosti. Što se tiče prvog zadatka svega su tri bloka u gradu održali svoje skupštine i osnovali društva. Istaknuto je da

drugovi iz SSRN i SK po blokovima pružaju vrlo slabu pomoć i neozbiljno shvaćaju rad sa djecom. Prilom je naglašeno da SSRN treba da pruži punu pomoć Općinskom društvu »Naša djeca« i da se u gradu i po selima što prije osnuju društva. Podvučeno je da je proslava Dana dječje radosti bilo dobro organizirana.

U ovoj godini rad društva »Naša djeca« trebao bi biti mnogo bolji. Pored organizacionog središta Općinski odbor predviđa održavanje predavanja za roditelje, koja bi se održavala po blokovima i u okviru Narodnog sveučilišta. Za djecu bi se pak u vrijeme praznika organizirale besplatne kinopredstave na dječjim filmovima, kao i razgovori s djecom u cilju njihova odgoja na tradicijama NOB-e. Nadalje, jedinstveni godišnji priredivali bi se izlet kao i logorovanja, što bi sve to ovisilo o materijalnim sredstvima s kojima će raspolažati Općinski odbor društva »Naša djeca«.

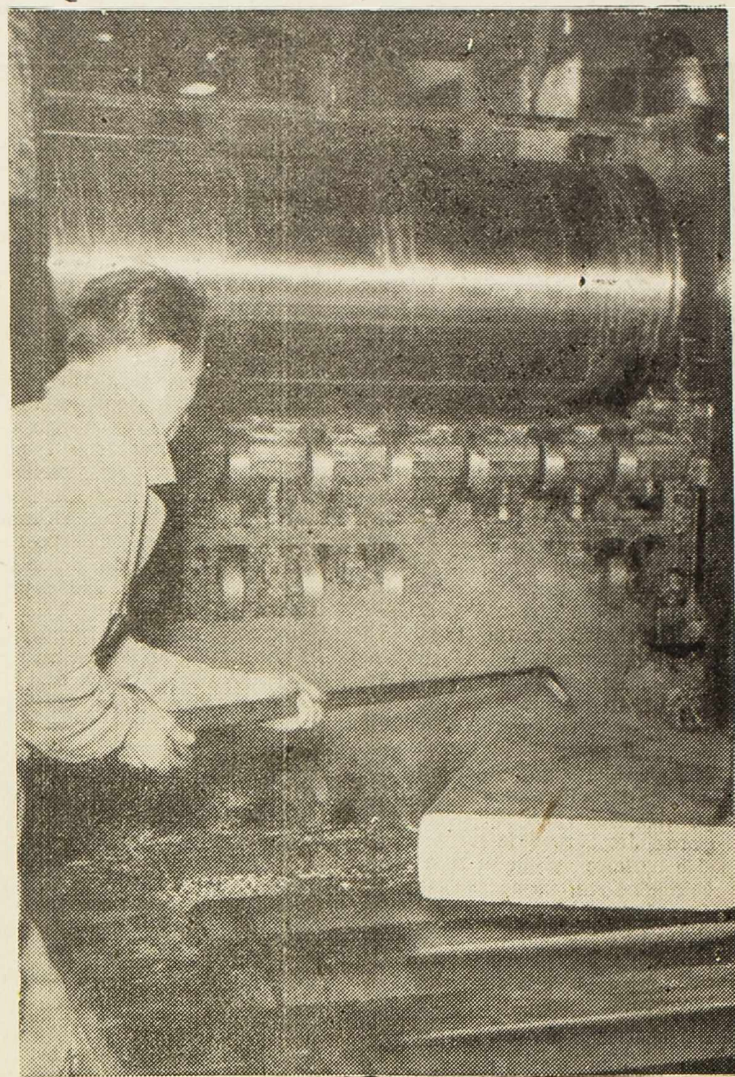
U vezi rada sa ženama istaknuto je, da je Općinski odbor tek formiran i da to društvo očekuju veliki i raznoliki zadaci. Također je naglašeno da na našoj općini ima 1.519 zaposlenih žena od kojih broja je 185 nepismenih, 25% od ukupnog broja žena ima više od dva djeteta, dok samo 3% te djece polazi u dječje vrtiće. 130 žena učestvuje u društvenom upravljanju i to mahom u raznim prosvjetnim, zdravstvenim ili

kućnim savjetima, a vrlo mali broj u radničkim savjetima ili u pravnim odborima.

U daljnjem izlaganju bilo je riječi o teškoćama i neravnopravnom položaju žena u radnom odnosu, jer one pored svog redovnog rada vode brigu o domaćinstvu i odgoju djece, tako da praktički ne rade samo osam nego i šesnaest, pa i više sati. To ima za posljedicu da ih vrlo mali broj učestvuje u društvenom radu. Kako pomoći zaposlenim ženama, o tome se mnogo govorilo. U tu svrhu predlaže se, da se u našem gradu osnuje servisna služba, kao što su servisi za pranje, čuvanje djece, za čišćenje i t. d. Na taj način ne samo da bi se pomoglo zaposlenoj ženi, već bi i izvjestan broj nezaposlenih žena dobio zaposlenje.

Bilo je govora i o odgoju roditelja, u koju svrhu će društvo organizirati nekoliko zanimljivih predavanja, a isto tako osnovati će se sekcija za pomoć slabijim dječicima. U vezi domaćinskog prosvještavanja naglašeno je, da na našoj općini već djeluje centar za unapređenje domaćinstva, kojem je glavni zadatak da pomogne boljem i ekonomičnijem vođenju domaćinstva, naročito na našem selu. Najveća teškoća ovog društva je što ono ne posjeduje prikladnih prostorija.

Na knjažu je razmotreno pitanje ovogodišnje proslave Dana žena, pa su u tom pravcu već započele određene pripreme. U. B.

Iz TLM »Boris Kidrič«

Predložene izmjene u raspodjeli prihoda

U sistemu raspodjele ukupnog prihoda privrednih organizacija predložene su znatne izmjene. Cilj tih promjena jeste da podstiču na veću produktivnost rada odnosno da na temelju tako uhrvaćenog dohotka prošire materijalnu osnovu samoupravljanja u poduzećima i lokalnim zajednicama. Dohodak, je dakle, uzet kao jedinstvena i realna osnova za ekonomski opravdanu raspodjelu ukupnog prihoda.

Predložene izmjene polaze od sadašnjeg stanja. Točnije rečeno, one zadržavaju postojeće odnose, kao i izdvajanje takozvanih stalnih doprinosa zajednici i drugih zakonskih obaveza koje danas imaju poduzeća. Ostatak dohotka, odnosno onaj njegov dio, koji se vodi na zbir plaća i dobiti, po sadašnjem sistemu, ustvari, predstavlja osnovu za stimulativnu raspodjelu. Suština novih prijedloga jeste u tome da u svakom poduzeću plaće i sredstva kojima ono raspolaže ili lokalna zajednica rastu u istom srazmjeru u kojem se povećava i njihov dohodak. Drugim riječima, ako raste dohodak u poduzeću bit će stvoreni uslovi za bolje i veće plaće.

Imajući u vidu razlike u pojedinih privrednim djelatnostima, autori novih prijedloga podijelili su poduzeća u dvije grupe i predviđaju dva oblika raspodjele. U prvu grupu spadaju poljoprivreda, građevinarstvo, unutrašnja trgovina, ugostiteljstvo i turizam, cestovni saobraćaj, zanatstvo, komunalna privreda i privredne organizacije za vršenje administrativnih i intelektualnih usluga. Da vidimo sada, kako se zamišlja raspodjela njihovog prihoda.

Iz ostvarenog ukupnog prihoda najprije se izdvajaju sredstva za pokriće materijalnih troškova, amortizacije osnovnih sredstava, stalnih doprinosa društvenoj zajednici (kamate, zemljarine i porez na promet) i ostali doprinosi (komorama, za kadrove i slično) i zakonske obaveze po sadašnjim propisima. Kad je to učinjeno, poduzeće ostatak dohotka raspodjeljuje na lične dohotke, tj. na plaće radnika i službenika i fondove kojima ono raspolaže. Ali, time nije sve svršeno. Iz raspodjeljenih ličnih dohotaka plaća se doprinosi budžetima po progresivnoj stopi, zatim doprinos za socijalno osiguranje i stambenu izgradnju. Sredstva, pak, koja su izdvojena za fondove poduzeća, ono može upotrebiti za svrhe koje se za danas koriste sredstva na samostalnom raspolaganju. I ne samo to.

Sada komune imaju riječ. Narodni odbor općine može svojim društvenim planom obavezati poduzeće na određeni procenat od ostataka prihoda, odnosno da izdvaja od onog dijela koji se raspodjeljuje na lične dohotke i fondove poduzeća. Naravno, to

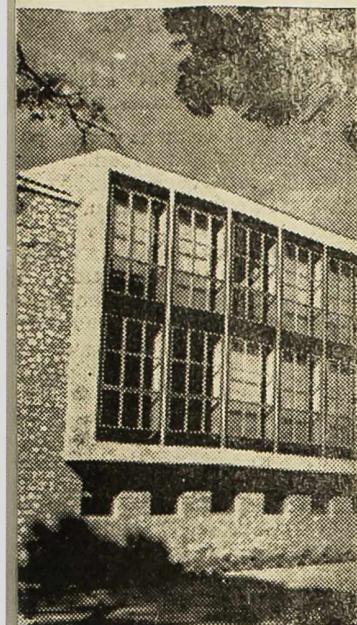
izdvajanje ne bi išlo u vijek općini već opet u fondove kojima poduzeće samo raspolaže. Ali, općini se ipak diže mogućnost da, prema uslovima i prilikama, od tog obaveznog izdavanja može uzeti jedan procenat za općinski investicioni fond, ali takav zahtjev ne može biti veći od polovine ovako izdvojenih sredstava. Međutim, ukoliko privredna organizacija iz bilo kojih razloga ne ostvari plaće po tarifnom pravilniku, obaveze izdvajanja u fondove na zahtjev općine ne bi se primjenjivale.

U drugu grupu spadaju industrija i rudarstvo, saobraćaj (bez cestovnog i eventualnog lokalnog) i vanjska trgovina. U raspodjeli ostvarenog dohotka ovih privrednih djelatnosti primjenjivali bi se svi oblici iz postojećeg sistema kao i prve grupe, izuzev onog dijela koji predstavlja plaće i dobit. A za raspodjelu tog dijela, koji odgovara zbiru plaća po tarifnom pravilniku (s odgovarajućim doprinosima za socijalno osiguranje i stambenu izgradnju) i dobiti, primjenjivala bi se srazmjerna ostvarena između plaća po tarifnom pravilniku i dobiti ostvarena u prethodnoj godini. Razlika između plaća po tarifnom pravilniku i dijela dohotka koji odgovara učešću plaća u dohotku u prethodnoj godini ostaje na raspolaganje poduzeću. Sada radni kolektiv sam odlučuje o raspodjeli ove razlike (koja je svakako došla kao rezultat većeg prihoda), pa odlučuje koliko će dati u fond za premije, koliko za opće povećanje plaća iznad onih po tarifnom pravilniku a koliko će sredstava odvojiti u fondove kojima samostalno raspolaže poduzeće. Ukoliko do te razlike ne dođe, već dohodak ostane na dosadašnjoj visini, tj. ostane samo iznos jednog plaćem po tarifnom pravilniku, ili manji od toga, isplaćivale bi se plaće obračunate po važećem sistemu. U drugoj grupi, znači sproveden je princip srazmjernog učešća plaća u većem dohotku. Ako je dohodak veći, veće su plaće.

Ovdje su istaknuta samo najosnovnija načela predloženih izmjena. Međutim, to je mehanizam u kome ima još nejasnih i nedovoljno ispitanih problema. Ove predložene izmjene sada se proučavaju u sekretarijatima Saveznog izvršnog vijeća, privrednim komorama, udruženjima i sindikatima. Očekuje se da će početkom veljače ove prijedloge razmatrat. Savezno izvršno vijeće, koje će ih potom uputiti Saveznoj narodnoj skupštini, zahtijevajući od nje da na osnovu društvenim planom obavezati poduzeće na određeni procenat od ostataka prihoda, odnosno da izdvaja od onog dijela koji se raspodjeljuje na lične dohotke i fondove poduzeća. Naravno, to

Sada komune imaju riječ. Narodni odbor općine može svojim društvenim planom obavezati poduzeće na određeni procenat od ostataka prihoda, odnosno da izdvaja od onog dijela koji se raspodjeljuje na lične dohotke i fondove poduzeća. Naravno, to

Jovan Raičević

Skupština filijale Zavoda za soc. osig. u Kninu Mnogo bolovanja

Na području filijale Zavoda za socijalno osiguranje u Kninu u toku 1956. godine bilo je 1421 slučaj bolovanja u ukupnom trajanju od 32691 dan. U odnosu na stanje u 1955. godini broj slučajeva porastao je za 363 ili za 10.324 dana bolovanja. Filijala je isplatila osigurancima na bolovanju za 1956. godinu dinara 10.805.403, odnosno za 3.351.376 dinara više nego u 1955. godini.

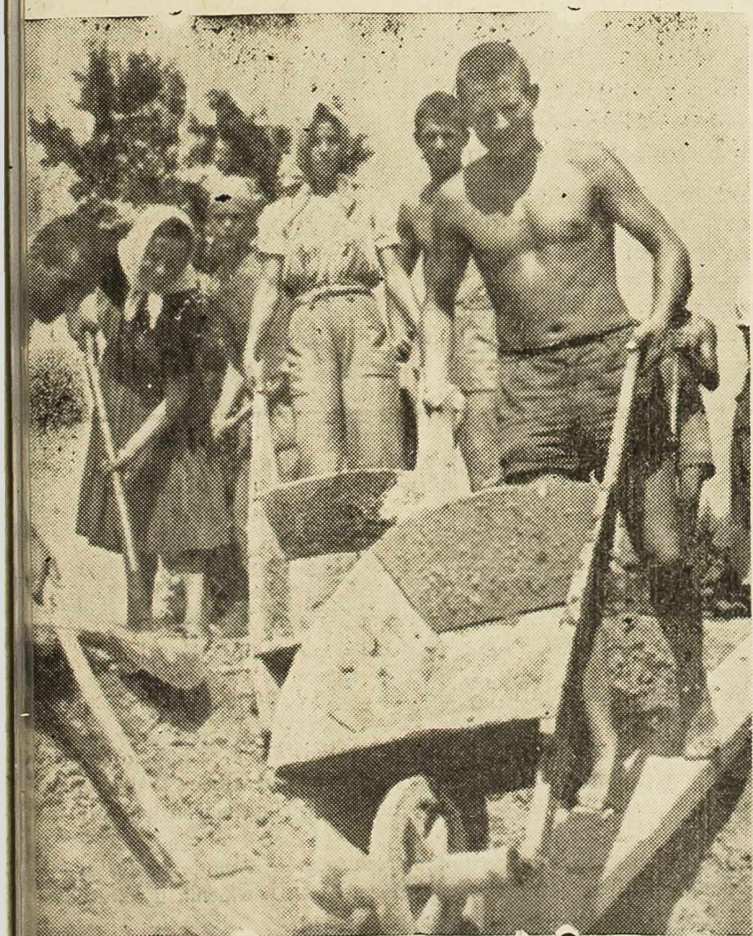
U prošlog godini također je zapažen veći broj slučajeva nesreća na poslu. Nesreća je bilo 222. One su teretile fondove socijal-

nog osiguranja, a pored toga bilo je još 445 slučajeva koji su teretili fondove poduzeća i ustanova. Broj dana bolovanja na teret socijalnog osiguranja iznosio je 4051, a na teret poduzeća 2485, tako da ukupni broj dana bolovanja uslijed nesreća na poslu iznosi 6536. Ako bi se uzelo u obzir davanje po jednom osigurancu 340 dinara za jedan dan bolovanja, onda bi ovi izdaci iznosili 2.208.840 dinara, to samo za vrijeme dok su osiguranici bili na bolovanju, dok ostali troškovi za liječenje u bolnicama i rashodi za putne troškove i druge nisu zaračunati.

Na vanrednoj skupštini filijale, koja je održana ovih dana, ispitivani su uzroci povećanja dana bolovanja i nesreća na poslu. Konstatirano je da nije bilo dovoljno kontrole nad osigurancima, koji se nalaze na bolovanju. Nije nijedak slučaj da osiguranici za vrijeme bolovanja rade kod svojih kuća i da na taj način pogoršavaju svoje zdravstveno stanje, a to povlači i produženje bolovanja. U drugom slučaju poduzeća, a često i sami osiguranici, ne vode dovoljno računa o preventivnim i zaštitnim mjerama. Ni inspekcija rada ne vodi dovoljno kontrole, niti ukazuje potrebnu pomoć.

DVA LICA POVRIJEDENA U POŽARU U PERKOVIĆU

28. o. m. j. navečer izbio je požar na željezničkoj stanici u Perkoviću. Požar je nastao na jednom vagonu-cisterni u kojem se nalazila izvjesna količina nafte. U momentu kad su željezničari, na jednom mjestu gdje je curila nafta, pokušali to spriječiti, suviše su približili jedan od fenjera, pa je tako došlo do eksplozije. Tom prilikom su dvojica željezničara povrijeđeni, od kojih jedan teže. Obojica su upućena u bolnicu, gdje im je pružena pomoć. Materijalna šteta je neznatna.

Iz zemlje i svijeta

PLENUM OK SKJ ODRŽAT ĆE SE 1. VELJAČE — Na sjednici Izvršnog komiteta CK SKJ, koja je održana 24. siječnja, odlučeno je da se za 1. veljače ove godine sazove plenum CK Saveza komunista Jugoslavije. Plenum CK donijet će odluku o sazivanju VII. kongresa Saveza komunista Jugoslavije i prodiskutirati pitanja koja su u vezi s pripremanjem za kongres.

POLJSKI NOVINARI STIGLI U BEOGRAD — U Beograd je doputovala grupa od 22 poljskih poljoprivrednih novinara, koji će u našoj zemlji boraviti 11 dana, da bi se upoznal s dosadašnjim rezultatima i problemima jugoslavenske poljoprivrede.

NAŠ CRVENI KRIZ TRAZI POMOĆ ZA MADŽARSKJE IZBJEGLICE — Generalni sekretar Jugoslavenskog Crvenog križa dr. Olga Milošević putuje u Zen evu da bi pred Ligu društava Crvenog križa iznijela problem smještaja i izdržavanja madžarskih izbjeglica u Jugoslaviji. Pošto o broj izbjeglica u posljednje vrijeme rapidno raste, ona će zatražiti da se Jugoslaviji pruži pomoć.

PLENUM CK NARODNE O MLADINE HRVATSKE — U prikladnosti sekretara CK SKH druga Vladimira Bakarića u Osijeku je održan 8. plenarni sastanak CK NOH-e. Uloga i neki osnovni zadaci organizacije Narodne omladine u unapređivanju proizvodnje, stvaranju i razvijanju socijalističkih društvenih odnosa na selu — to su bila glavna pitanja, o kojima se raspravljalo na plenumu.

SNAŽNA AFIRMACIJA JE DINSTVA POLJSKOG NARODA — Komentirajući izbore u Poljskoj, predstavnik Državnog sekretarijata za vanjske poslove Branko Drašković, izjavio je na konferenciji za štampu, da se u rezultatima izbora »vidi snažna afirmacija jedinstva poljskog naroda, njegovog nacionalnog fronta i PURP-a. Izbori su pokazali jednodušnost naroda u podršci poljskom rukovodstvu i Vladislavu Gomulki i politici, koja je proklamirana na VIII plenumu PURP-a. U pobijedi ove politike — nastavio je Drašković — vidim o značajan doprinos međunarodnom socijalističkom pokretu u vršenju mira u svijetu«.

PROSLAVA NACIONALNOG PRAZNIKA INDIJE — Indija je proslavila nacionalni praznik, šestu godišnjicu proglašenja Republike, velikom vojnom paradom, kojoj su prisustvovali predsjednik Republike Prasad, predsjednik vlade Nehru, maršal Sovjetskog Saveza Žukov i druge ličnosti. Paradi je također prisustvovalo oko 500.000 osoba.

POČEO JE GENERALNI ŠTRAJK ALŽIRACA — Osmodnevi generalni štrajk osam milijuna muslimana počeo je u cijelom Alžiru. Na poziv Fronta nacionalnog oslobođenja, ovaj masovni pokret alžirskog stanovništva treba da privuče pažnju svjetske javnosti i Političkog komiteta U. N. koji ovih dana počinje debatu o Alžiru u Generalnoj skupštini.

RAZMATRANJE CIPARSK OG PROBLEMA — Predstavnik grčke delegacije u Ujedinjenim narodima izjavio je na konferenciji za štampu, da će Politički komitet Generalne skupštine UN uskoro uzeti u razmatranje ciparski problem. On je zatim optužio britanske vlasti da izazivaju razdor između turske nacionalne manjine i Grka na Cipru, kako bi opravdali svoje prisustvo na otoku.

Vanjskopolitički komentar

Međunarodne perspektive

Događaji u Egiptu i Mađarskoj ostavili su za sobom pogodan teren na kome se sukobljavaju interesi velikih sila, što nas u mnogome podsjeća na period »hladnog rata«. Nerazumni postupci velikih sila zauzeli su za izvjesno vrijeme proces smirivanja međunarodne saradnje iz vremena postzevnog susreta šefova »velike četvorice«. Naravno, male nacije opravdano su zabrinute zbog mogućnosti da sadašnje raspirivanje blokova suprotnost duže potraje, jer ne samo da se iz najnovijih događaja nisu izvukle potrebne pouke, nego se, naprotiv, nastoji da se još više angažira upravo ona politika koja je dovela do sukoba i mađarske krize. A ta politika doživjela je očigledan poraz. Jer, vraćanje na politiku sile nikom pogledu nije ojačalo blokove, vojne paktove i organizacije, već je pokazalo slabost svih ovih vještačkih tvorevina i istaklo sve suprotnosti koje postoje unutar samih blokova.

JOŠ UVIJEK BLOKOVSKA TENDENCIJE

Ovih dana američki predsjednik objavio je novi plan politike SAD na Bliskom istoku, koji je nazvan »Ajzenhauerova doktrina«. S obzirom na pozitivnu ulogu Amerike u danima suške krize, kritičnim po općem mišljenju, moglo se s pravom pretpostaviti da će novi kurs američke politike na Bliskom istoku biti logičan nastavak ranije realističke ocjene događaja na tom području. To se, međutim, nije desilo. Polazeći s blokovskih stanovišta, američka vlada razradila je teoriju o ekonomskom, političkom i vojnom vakuumu na Bliskom istoku. Smatralo se kao prirodno da se na mjestu Britanije i Francuske, koje su izgubile i najmanje izgleda za održavanje svog utjecaja u zemljama ovog dijela svijeta, pojavi treća sila iz zajednice zapadnih zemalja, to jest — SAD. Karakteristično je da se Ajzenhauerova doktrina zasniva na tvrdnjama o postojanju opasnosti od uspostavljanja sovjetske dominacije nad ovim područjem. Dakle, umjesto, doprinosa za rješavanje suesnog problema, zatim problema palestinskih izbjeglica, socijalne bijede velikog dijela anarhskog stanovništva, podrške Anapima u njihovoj težnji za nacionalnom i privrednom emancipacijom svojih zemalja, propovijeda se politika koja prijeti novim razbuktavanjem blokovskih suprotnosti na Bliskom istoku.

Na sličan način postavljena je i propaganda zapadnih zemalja u pogledu Mađarske. Ne vodeći računa o interesima mađarskog naroda i o sređivanju prilika u ovoj zemlji, nastoji se da se iskoristi svaka mogućnost da se pod zastavom »antikomunizma« nanese udarac rivalu s druge strane blokovske barijere.

Nazalost, druga strana postupa na sličan način i služi se sličnim sredstvima. Također na Istoku polkušava se s oživljavanjem blokovskih tendencija koje se ne razlikuju mnogo od staljinističkih shvaćanja i pogleda na međunarodne odnose. Sta više, odgovorni faktori oživljavaju Staljinovu »klasičnu borbenost« kao mjerilo postojanosti politike pojedinih socijalističkih zemalja pri sadašnjem rasporedu snaga.

Blokovska atmosfera prenijeta je i u Generalnu skupštinu Ujedinjenih nacija. Veliki dio jedanaestog zasjedanja u Njujorku obilježen je obostranim propagandnim tiradama i uzajamnim optužbama. Istina, Ujedinjene nacije su zaustavljanim agresije na Egipat i formiranjem međunarodnih snaga učinile historijsko djelo u interesu mira. Međutim, što se tiče rješavanja ostalih pitanja koja se nalaze na dnevnom redu, bilans konkretnih prijedloga iskrene spremnosti da se pređe na teren rješavanja, veoma je oskudan.

IZLAZ JE U KOEGZISTENCIJE

U posljednje vrijeme pojačana je propaganda da je u uslovima posuje suesnik i mađarskih događaja nužno boriti se za koegzistenciju među zemljama sa različitim društvenim uređenjem. Tvrdi se da je to utopija, da su to samo želje autoritarnih ljudi, ali ne i stvarnih ljudi.

Događaji koji su doveli do zategnutosti, sa svom surovošću su potvrdili, da je politika sile i blokovske podvojenosti jedino sposobna da svijetu donese nesposobnost i nove sukobe. Međutim, činjenica je da su baš događaji u Egiptu i Mađarskoj poslužili za razlikovanje ne samo štetnosti, već i unutrašnjih slabosti blokovskih tvorevina, a time stvoreni i uslovi za postepeno eliminiranje i razbijanje blokova i djelovanja u pravcu aktivne međunarodne saradnje. Prije svega je potrebno da se u međunarodnoj političkoj praksi ide ka rješavanju ovih pitanja koja bi mogla da postanu izvor novih sukoba, realistički i strpljivo i da se ide od sporazuma do sporazuma i od postepenog savladivanja međusobnog nepovjerenja. Samo ovakvo rješavanje međunarodnih problema doprinit će postepenom otvaranju blokovskih granica i stvaranju atmosfere povjerenja. A tako prilazne savremenoj problematiki nije ništa drugo nego koegzistencija. Kretanje takvim putevima nije danas samo želja, već dužnost i stvarnost, jer se ogromni dio svjetskog javnog mnijenja već opredijelio i već djeluje upravo na takav način. Svijest ljudi u svim zemljama svijeta danas je toliko jaka da se i pored trenutnog nazadovanja ipak može s povjerenjem gledati na budućnost.

Ljuban Jakšić

Gradska vijećnica

Iz naše slavne prošlosti

I on im se pridružio

Od svih učenika naše osnovne škole on se još tada koječim razlikovao. Bio je i suviše uzoran za svoje godine. Učenje mu nije isio »od ruke«. Zvali smo ga Kranjac, ma da nikakve veze nije imao s tim geografskim pojmom. On se ljuto zlog toga naučnika, ali mu sve to ništa nije pomagalo. Njegova ljutnja samo je postala nas nestasnik. Nemoguć da nam drukcije naskodi bacao se za nama kamenjem. U tome je bio vjeste ruke i mnogi od nas zabilježilo je svoje sjećanje na njega, kakvom čovugom na glavi. Kad mu je umro otac, za stipu i majku nastali su teški dani. Kojekako su se dovaljali, da se održe na životu. Majka je pokušala da joj sin postane kovač, ali od toga nije ništa ispaio pa se zato morao prihvatiti motike, kao i svi ostali seoski momci.

I kao težak živio je osamljen i povučen. Njegovi vršnjaci već su se i ženili, a on — svi smo to osjećali — rastao je i dalje poput divlje kruške, koja se zaplela u svoju vlastitu krosnju pa dalje ne može. Prolazio je tako Stipe selom ne videći ga i ne osjećajući ga. Tako se barem činilo. I tako je to bilo sve od onog dana, kad su se u selu pojavili ljudi u zelenim uniformama i s pijetlovim perjem na kapama.

Citavo selo gledalo ih je krivo, a on — Stipe, ostao je — kao i nače, miran i ravnodušan. Baš kao da ga se sve to što se u selu dešava ništa ne tiče. I kad se jedne nedjelje brigadijeru karabinjera Orlando prohtjelo da narod najuri kućama prije »coupri fuocco«, Stipe se opet razlikovao od svih ostalih svojim držanjem. Pred kundacima tih znamenitih perjaša sve se prašilo u divljoj, stravičnoj trci da se čim prije stigne do svoje rodene kuće i tako zaštiti leđa ili rebra od nemilosrdnih udaraca bahatih tudinaca. Mnogo je ljudi hilo uhapšeno, a jedna patrola je uhapsila i njega.

— Kući . . . kući . . . deru se na Stipu karabinjeri udarajući ga kundacima svojih pušaka u rebra, leđa, u bok . . . No, on kao da ne osjeća sve to što se s njim dešava. Ne vadeći ruke iz džepova svojih hlača išao je i dalje uspravan i gord ulicom ne govoreći im ni riječi, niti se baneći od udaraca, koji su pljuštali po njemu. Ma da su ga udarci boljeli on nije ni uzdahnuo, ni zaplakao, a kad je najzad stigao do kućnog praga pao je bez svijesti uz pogrđni povik brigadijera, koji ga još jednom udari nogom u rebra:

— Stupido! —

Majka ga je jedva uvukla u kuću, postavila u krevet i počela brinuti brigu oko njega. Odležao je više od mjesec dana prije nego se opet pojavio na ulicama našeg sela. Ma da je okupator bijesnio, u selu je bujao podzemni, ilegalni pokret. Skupljala se »narodna pomoć«, dijelili letci, čitale s takvom čežnjom vijesti s frontova i s grozničavom napetošću očekivalo toliko željene riječi: rat je gotov. Slobodni smo! — Stipe je od svega toga bio udaljen i, kako se činilo, sasvim ravnodušan na događaje, koji su se odigravali oko njega. Jedina promjena, koju je kod njega zapazilo čitavo selo, sastojala se u tome da je sad na vrijeme odlazio

kući, ne čekajući početak »coupri fuocco«.

Jednom na sastanku omladinskoj aktivna njegove ulice član »koj-a« blanko postavio na dnevni red i pitanje nasega stipe. Ali uzalud. Nasmijase mu se.

— Njega, osobenjaka, da primimo!? — govorio je posprano pročelnik Milan.

On, a ni ostali u njegovom aktivu, nije znao da je stipe ipak dolazio do raznih letaka, često ih i po nekoliko puta citao i tako je bio obavjestavan o događajima u svijetu.

Jednoga dana, bio je novembar 1942. godine, seo se ugrnuo jare nego ikad do tada; u njemu se probudila neka nesvatljiva snaga, koju do tada ni ono samo nije poznavao. Ma da se nalazi na otoku, a bura tih dana — baš kao za inat — potegla pa »ne da oka otvoriti«, ipak su iz sela odlazili mladi ljudi u partizane. Za dva-tri dana otislo ih je više od osamdeset. Nestane tako njih nekoliko iz sela, baš kao da ih nikada u njemu nije ni bilo. A to se ponavljalo kroz nekoliko dana. Ipak se, na kraju, saznalo da u selu nisu svi na broju. Okupator i domaći špijuni utvrdiše najzad činjenicu da u selu nedostaje osamdeset mladih ljudi. Zavrijali su telefoni, stigla su u selo pojačanja, a oko otoka pojavile su se tri talijanske torpiljake: potpuna blokada otoka i svih sela na njemu bila je sprovedena. Hajd' kud ćeš sada majčin sine?! Pokušaj napustiti selo i otok, ako možeš, sad — kad je sve živo upalo u klopku.

Mnogobrojne patrole krstarile su seoskim kaldrmisanim ulicama čitave noći. Selo se nekako šćućurilo i uvuklo u sebe. Psi nisu lajali, čak ni mačke se nisu čule. Osim bata vojničkih cokula i zavijanja hladne, ledene bure, ništa drugo nije odavalo ma kakav pokret, ma kakvu živost. Ipak, bi se prevarili ako bi tako sudili. Na kraju sela, iz Artića, iz jedne kućice na samom rubu ulice, izvukla se tiho, nečujno, crna figura nekog momka. Mačjim skokom preskočila je dva metra široku ulicu, skrila se u krošnji goljele smokve, zastala, ogledavajući se na sve strane i oštro posmatrajući sve oko sebe, poput kakve orlušine. Zatim skoči do slijedeće smokve, pa do džbuna kupine, zatim rpe dubra, što ga je jučer na njivu iznio susjed Tome, pa još jedan skok naprijed, a onda trkom sve dalje i dalje . . . Doma-lo i hladna, tamna noć zarobila je u svoje krilo ovu čudnu pogurenu figuru, koja je golih ruku, srljala sve dalje i dalje u noć i tamu, ne obzirajući se na plač, zaklinjanja i kuknjavu jedne uciviljene žene, koja je dopirala iz kućice na kraju sela:

— Stipe . . . sinko, čuvaj se! . . . Sretno je prešao glavnu cestu između dva sela i sad je letio kao na krilima, ka sjeverozapadnom dijelu otoka; tamo, gdje se na nj nastava vijenac drugih manjih otočića, preko kojega će on, preplivavajući uske moreuze između njih, nastojati da se docepa i opor. Kao u transu zagazio je u more. Onako: odjeven i obujen. Tu pred njim, kako se činilo, na dohvat ruke, nalazio se prvi — u navedenom vijencu otočića — Veliki Vinik. Brzo je dopliva do njega. Bi-

Za bolju zdravstvenu službu u gradu

Jučer je u prostorijama Društvenog doma održana sjednica Savjeta za narodno zdravlje NO-a općine Šibenik, kojoj su prisustvovali rukovodioci kotara i grada. Raspravljalo se o poboljšanju zdravstvene službe na području Šibenske općine. Na kraju su donijeti zaključci koji bi imali pridonijeti boljoj organizaciji rada i u toj oblasti, za što su duboko zainteresirani građani naše općine.

Opširniji izvještaj sa te sjednice donijet ćemo u slijedećem broju.

DOPISI ČITALACA

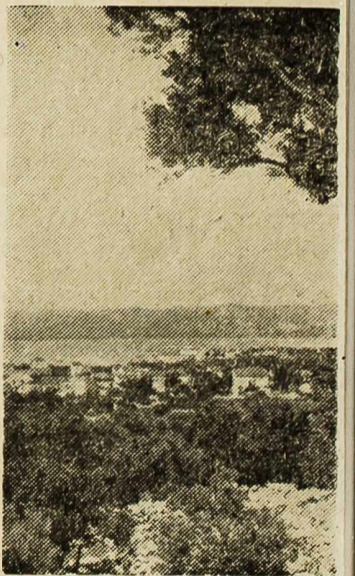
To bi se moralo riješiti

Domirajući element grada postao je industrijski radnik čije kulturne i društvene potrebe iz dana u dan sve više rastu. S tim u vezi nameće se pitanje kako prići rješavanju problema društvenog života radnih ljudi i u kojim će se oblicima manifestirati njihov društveno-zabavni život. Sigurno je da su odgovorni faktori već pokrenuli taj problem, koji je itekako važan utoliko više, jer tišti mnoge naše ljude a naročito omladinu.

U drugim gradovima postoje radnički kulturni domovi, sveučilišta i druge društvene prostorije u kojima se naši radni ljudi kulturno uzdižu. U našem gradu pak, nemamo jedan takav kulturni centar za radničku omladinu. Prostorije DIT-a, koje su lijepo uređene, namjenjene su određenim društvenim organizacijama. Društveni život radnih ljudi u Šibeniku zaostaje za drugim gradovima, a posebno omladine koja je prepuštena sebi, te nalazi razonodu na mjestima koja ne dolikuju današnjem mladoj čovjeku u formiranju njegove karaktere. Osnovno je da društveno-kulturni život uzdiže čovjeka na jedan viši nivo, a osobito dolazi do izražaja kod radnika u samoupravljanju u poduzećima.

Činjenica je da u Šibeniku postoji samo jedna biblioteka kojom se koriste srednjoškolska i radnička omladina. Po svom smještaju ona ne odgovara ni najosnovnijim higijenskim uvjetima. Nadalje grad nema jedne reprezentativne čitaonice koja bi služila širem krugu građana. Ove kulturne institucije ne bi smjele biti rastrkane kao što je to slučaj s onima u poduzećima. Ovim napisom želim potaknuti mjerodavne faktore da već jednom aktivnije porade na rješavanju tog gorućeg pitanja našeg grada. Na političkim, društvenim a posebno privrednim organizacijama je da to pitanje jednom zauvijek riješe.

Siniša Trleja

»Što, ako naidu na mene, opaze me i uhvate.«

Jedva je ovu misao priveo kraju, a tamo »s bure«, preko Zminjaka, pojavi se uski, dugi trak svijetla, koji je šarao tmastim nebom i modravskim kopnom.

»Reflektor« — sjeti se, a odmah zatim doda: »I snijeg, vidiš, pada!«

Gojko Jakovčević

(Svršetak u slijedećem broju)

POŽAR U ZDRAPANJU

Preksinoć je u selu Zdrapanj, općine Skradin došlo do požara, kojom prilikom je potpuno izgorela zgrada vlasništvo Rajka Tomasovića pok. Nikole. Uzrok požara nije poznat. Pčinjena šteta cjenj se na oko 300.000 dinara.

GRAĐEVNO PODUZEĆE „RAD“ ŠIBENIK

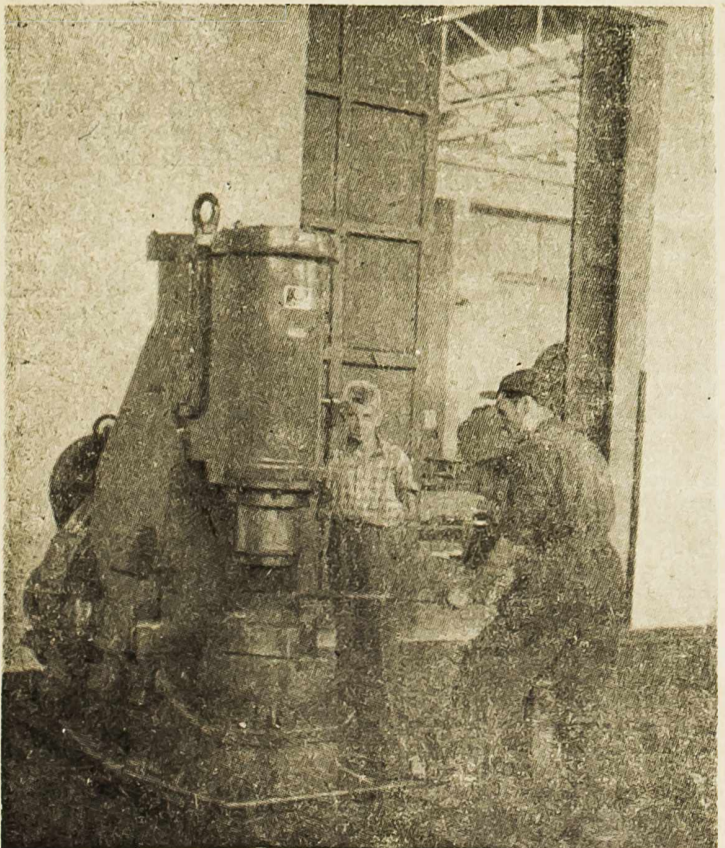
raspisuje

NATJEČAJ

ZA POPUNJENJE RADNOG MJEŠTA GLAVNOG KNJIGOVOĐE

UVJETI: Svršena srednja ekonomska škola, sa položenim stručnim ispitom i najmanje 3 godine odgovarajuće prakse, ili nepotpuna srednja škola sa najmanje 5 godina službe kao knjigovođa.

Plaća po Tarifnom pravilniku poduzeća. — Ponude se dostavljaju na sekretarijat Građev. po dužica »RAD« Šibenik u roku od 15 dana po objavljivanju ovog natječaja.

kultura - prosvjeta - kultura

GOSTOVANJE ZADARSKOG KAZALIŠTA

Svako gostovanje znači osvježenje za kazališni život jednog mjesta, te nije nikakvo čudo da je sibienska publika toplo i srdačno pozdravila članove zadarskog kazališta prilikom njihovog posljednjeg gostovanja u Sibeniku. To, naravno, ne znači da oni to nisu zaslužili i svojim ostvarenjima koja su nam prikazali.

Dva komada potpuno oprečna po karakteru, a i po vrijednosti, prikazala nam je zadarski ansambl: uzbuđujuću dramu »Pobuna na brodu «Caine» američkog pisca Hermana Voulka i, ne baš mnogo čuhovitu, komediju »Uzoran muž« Engleza Ivoryja Wooda.

O idejnim komponentama koje izbjjaču iz Woukove dramatičnosti je vlastitog šinom svijeta poznatog romana moglo bi se diskutirati, ali nekim se, možda, ne bismo ni složili, ali za gledaoca, koji je zanesen snagom vješto komponiranog duela optužbe i obrane u sudnici, one su u svrsim sporednom planu. A baš u tome što je sam tekst donio suštinstvo: na taj način napravio od gledatelja napregnutu i pažljivu slušaoce i sastoji se najveći uspjeh kojeg je redatelj Arsa Jovanović postigao postavljajući ovaj komad. Šteta što je ovo bilo okrnjeno prilično bezizražajnim i bljedim završnim monologom kaptana Queega (Dragojuš Neđović), čime je dramu u svom vrhuncu izgubila čista na intenzitetu, a stvaranje osjećaja mučnine i žaljenja, kojeg je trebalo proizvesti, bilo sasvim promašeno. (Možda nam ovo izgleda radi još svježeg utiska kojeg je na nas proizveo nezabavni Humphrey Bogart igrajući u

filmu ovu ulogu!). Inače redatelj je veliknu pažnju posvetio i karakterizaciji likova nastojeći da oni budu što diferenciraniji i plastičniji. Naravno, bilo bi pretjerano očekivati od jednog tako malog ansambla, kao što je zadarski, da raspolaže s tolikim brojem dobrih glumaca koliko ih zahtijevaju brojne i sve od reda snažne uloge u komadu. Radi toga i intencije redatelja nisu svugdje naišle na adekvatan odraz. Ako bismo htjeli odvojiti one koji su svojom interpretacijom dali najjači izraz Woukovom tekstu, onda ćemo na prvom mjestu, ne podcjenjujući ostale, spomenuti odličnog Ivu Kadica, koji je tumačio advokata Greenwalda, zatim Dževada Alibegovića u ulozu tužitelja Challea (bez mrjestimčne afektacije bilo bi mnogo bolje) i Milu Gataru koji je dra Foresta Lundegena dao neobično prirodno i neposredno.

Velika većina publike nesum-

njivo radije gleda komediju, jer se u časovima odmora ne voli sukobljavati s problemima, koji ih u dramama sile na razmišljanje, a s time u vezi i stvaranje osjećaja tegobe s kojima ljudi ne vole završavati svoje časove odmora. Sastavljači repertoara u kazalištima o tome vode računa, te najveći dio repertoara najčešće sačinjavaju komedije. Ali komedija ne mora značiti slabe i odgojnu funkciju. Zavisu sve od pravilnog stava pri izboru. »Uzoran muž« nije nikakvo takva komedija. Kolikogod nam niži gosti bili simpatični i dragi, nikako ne možemo pronaći razloga radi kojih bi ovaj tipični bulevardski vaudeville zaslužio da se izvodi na našim pozornicama. Nimalo nije duhovit način na koji je u njoj tretiran vječni problem bračne vjernosti. Radnja je razvučena, zapleta, koji je »spiritu movens« svake komedije, uopće nema, sve skupa od nje vrlo malo zabave a nimalo koristi. Nimalo zahvalam zadatku za redatelja Arsu Jovanoviću, koji je nastojao da živim tempom komponira neinteresantan tekst, što mu je i uspjelo. Pred našim očima odvijala se živa i dinamična radnja, koja ni u jednom momentu nije prelazila granice scenski dozvoljenog, što se u prikazivanju ovakvih komedija zna često dogoditi. Ovo treba pripisati u zaslugi i uspjeh i glumcima koji su svi pokazali osjećaj za mjeru. U glavnim ulogama nastupili su Nemanja Severinski (Bile Bartlet), Asta Filaković - Satalić (Margaret Bartlet), Vilma Mahaljević (Blanche Geller), Mile Gatar (Jack Giller) i Živko Prokić (Fred Evans).

Sve u svemu, ansambl zadarskog kazališta predstavio nam se i ovog puta kao solidan ansambl, koji pošu prilazi ozbiljno, te i rezultati predstavljaju ozbiljna scenska ostvarenja. Što češća izmjena ovakvih gostovanja između zadarskog i sibienskog kazališta svakako će predstavljati veliki doprinos nadopuni i povjerenju kazališnog života u oba mjesta.

— b —

OSNOVANA SEKLJA MLADIH HISTORIČARA

Među školskom omladinom u Kninu postoji znatan interes za historiju i arheologiju. Na području Knina i okolice ima još mnogo neistraženih područja koja bi trebalo obraditi i ispitati. Uz pomoć nastavnika da bi htjeli učestvovati u takvim radovima. I dosad su oni pokušavali raditi na tom polju, ali njihove akcije su bile pojedinačne i manjih razmjera. Zato su odlučili da osnuju grupu mladih historičara s određenim zadacima i programom. Nedavno su svoju misao ostvarili. Održali su sastanak kojim je prisustvovalo 40 učenika svih razreda. Oni će se baviti izučavanjem lokalne nacionalne i opće historije, a imat će grupu za arheologiju i arheološka istraživanja. U radu će im pomagati nastavnici historije i pribavljati im potrebnu literaturu.

Uz izučavanje lokalne historije posebno će se baviti obrađivanjem kninske tvrđave.

MASOVAN RODITELJSKI SASTANAK U BRATIŠKOVcima

U Bratiškovcima je održan roditeljski sastanak, kojim je prisustvovalo 107 roditelja. Velik odziv je posliedica žive agitacije i međusobnih razgovora između učitelja i roditelja o razvoju djece i novom školskom sistemu. To je treći po redu masovni roditeljski sastanak u toku ove školske godine.

Svi su roditelji upoznati s učenjima i vladanjem svoje djece na kraju prvog polugodišta. Učitelji su iznijeli nekoliko dobrih primjera rada učenika u pomoći dječji i učitelju, ali su istakli i one loše primjere. U odnosu na prošle godine opaža se smanjenje izostanaka, što je rezultat veće zainteresiranosti roditelja za školska pitanja, koja se odnose na njihovu djecu, kao i na njihovu daljnje školovanje.

Odlični daci bit će nagrađeni priborom za ortanje i zadacima.

GOSTOVANJE ČLANOVA ANSAMBLA VESELE VEČERI RADIO BEOGRADA U KNINU

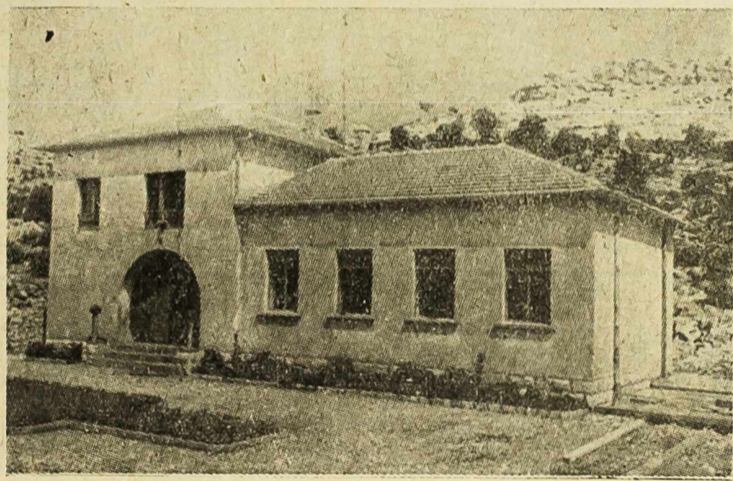
Prošle subote članovi ansambla Vesele večeri Radio Beograda u sastavu: Zlata Pašić, Nada Spasojević, Dušan Antonijević, Pavle Stefanović, Ivan Srđić i Milica Spasojević, u prepunoj sali Doma JNA prikazali su »Veseli magazin«, kojim su čitava diva sveta zabavljali brojne gledaoce skečevima, šalama, narodnim i zabavnim pjesama i t. d.

Poslije priredbe u Kninu, »Veseli magazin« je bio izveden u Drnišu i Siveriću.

PEDAGOŠKI CENTAR OTVORIO SEMINAR

Pedagoški centar pri Narodnom odboru kotara koji je nedavno formiran, organizirao je 15-dnevni seminar, koji pohađaju učitelji i izvjestan broj omladinaca sa teritorija kotara. Seminar je podijeljen na tri grupe: 1. fizika, 2. biologija i kemija, dok u 3. grupi sudjeluju omladnici koji se osposobljavaju za rukovoditeljske zborove. Predavači su uzeti iz redova prosvjetnih radnika koji rade u sibienskim školama. To je ujedno i prvi seminar takve vrste koji je organiziran poslije oslobođenja.

Polaznici seminara posjetili su dosad TLM »Boris Kidrič«, zatim Tvornicu elektrod i fenolnura i Tvornicu glinice i alumina u Lozovcu. Za tečajeve je nadalje u Dnuštenom domu priznan jedan nastavni film, dok je u Kazalištu lutaka organ zvan predavanje o tehnici rukovanja sa lutkama. Ovih dana polaznici u pratnji predstavnika Gradskog muzeja razgledali kulturne i historijske spomenike Sibenika. Konačiste i ishrana polaznika je besplatna, dok je organizacija učaja na visini.

Školska zgrada u Dragi (Primošten)

Polugodišnji rezultati u školama Kninske općine

Netom je u našim školama bilo završeno I. polugodište, pokrenute su brojne diskusije i provedene ankete. Čula su se mišljenja o vrijednosti naše škole, o njenim slabostima, a bilo je kritike na račun nastavnih programa, metoda rada nastavnika, o odgovornosti i obavezama učenička.

Stvari su toliko dozrele da je zbilja nastupilo krajnje vrijeme, da se u reformi školstva učini energičan zahvat, jer dosadašnje stanje postalo je neodrživo. A našoj zajednici treba općeobrazovna škola i druge, koje će zadovoljiti naše potrebe i naše zahtjeve.

Ukupno u 35 seoskih škola bilo je 3878 učenika, pozitivno ocijenjenih 2987, a negativno 825 i 66 neocijenjenih. Iz ovih podataka se vidi da više od jedne petine učenika nije uspješno završilo I. polugodište.

Osmogodišnja škola u Kninu ima 793 učenika, od toga 360 u nižim razredima i 433 u višim. Pozitivno je ocijenjeno u nižim razredima 325 učenika (90,28%), a u višim 168 (28,79%). Negativno je ocijenjeno u nižim 31 učenik (9,72%), a u višim 262 (61,21%). Na ovoj školi 104 učenika imaju jednu nedovoljnu ocjenu, 81 po dvije, 52 po tri i 52 sa 4 i više nedovoljnih ocjena.

Gimnazija u Kninu broj 308 učenika. Pozitivno je ocijenjeno 138 (44,81%), a negativno 170 (55,19%). Najslabiji su peti razredi. Od 75 učenika 60 ih ima negativne ocjene, a iz tih razreda 23 učenika imaju preko 4 i više slabih ocjena.

Inače od 110 učenika gimnazije 56 ima samo jednu negativnu ocjenu, a 54 po dvije, ostali su sa 3 i više negativnih ocjena. Polugodišnji rezultati na školi učenika u privredni daju slijedeće stanje. Od 107 učenika 50% ih je pozitivno ocijenjeno.

16

Lis iskoči blijed i nakostriješen. — Porobilo crkvu, duovnici! — Porobilo crkvu, viknu Blitvar, pa potrča. — Porobilo! ponovi Tetka, kasajući za njim. Gvardijan se zakoliječa kao presječeno stablo i pade nauznak.

Njih šestina stadoše se motati u sumraku, derući se iza svega mozga. Nijesu smjeli razdvajati se, kao da lupeži bjehu još u zasjedi, niti su znali, šta se, no im oči letijahu od oltara do oltara, na kojima već ne bješe ništa zlatna, ni srebrna. Ni jednoga kandila ne bješe ostavilo. Svete trpeze ispremetane; bijeli potprijeci na njima izderani i iskaljani; po podu razbacalo svijede, knjige, palme . . . ele, ne drukčije nego kao da su janjičari crkvu plijenili. . .

— Otvor! izdera se Vrtirep i nadvika ostale, pa poteče k velikim vratima, a za njim svi. Vrata bjehu zapatana iznutra sa dva debela krčuna u sumit. Svi jedanak, kao da se bijahu dogovorili, povukoše za gvozdenne gužve, ali vrata ne popustiše. Tada ih otvoriše u sve širine i tek tada vidjеше sve gradilo po crkvi, te odoše najprije pred velik oltar.

Tu pak pokor učinjelo, da se priča, dokle je fratar! Svetom Frani diglo s glave zlatnu krunu i s grudi pregršti dragocjenih zavjeta, što se bješe prikupilo bog zna otkad! Po kao da to ne bješe dosta, nego mu još provrtilo jedno oko i ugljenom načinilo frčke, crne dugačke brike do u šiju! . . . Pa ponijelo ispred njega veliko srebrno kandjeλο, što bi bralo, da ga je napuniti, dvije oke vrškoma; pa ponijelo ispod njega lijepo izradenu kućicu, u kojoj se hranila presveta oštija; pa ponijelo veliku starinsku pričesnu čašu, što je više dukata valjala, no koliko bi u nju stanolu; pa ponijelo šest teških svijetnjaka sa trpeze, — lijepa starina, koju su stari fratri još iz Bosne donijeli; pa ponijelo . . . a što ne posnese te je valjalo? Čaše zar manja šteta biti, da je sav manastir izgorio, no što je pokriven samo velikim oltar!

Fratri i daci zanijemili. Balegan utrča sa raširenim rukama, pa nasred crkve obrnu se tri četiri puta u kovitlac, kao da vjetar zavila njim, pa poteče k vratima, pak se vrati vičući: »umr'a je! umr'a je!« pa opet otrča k vratima i stišće i stade vući najdeblji konop, što visi pred lijevim pragom, pa prikupi i ostala tri konopa i poče zvoniti. odskakući akat od zemlje, a jednako je vikao.

Pomisliše, da se svrgao s pameti, te bojažljivo krenuše k njemu, ali s malih vrata ugledaše Načvara, koji mahaje rukama, vičući: — Ta za boga izlazite! Poiskakaše. Jedni fra Vice leži nasred avlije; lice mu pomodriло; desno oko sklopilo, a lijevo izdreljio . . . Duvalo zagrnut rakancem sa kreveta, više s trjema: — Ko ga je ubija? . . . Je li, ko ga je ubija? . . .

Kako je Pjevalica izliječio fra - Brnu

Svi izgubiše svijest, motajući se sad oko gvardijana; svi govore u jedan mah. U neke Načvar i Duvalo razumjеше, da je i crkva porobljena, pa oduše u nju, pa stadoše gledati oko sebe, pa jedan drugome u oči, sumnjajući, je li san ili je java. Prenu ih gajra, što je dopirala ispred crkve, te stadoše na prag, ali ne moguše izaći od konopa i Balegana, koji je onako skakao.

— Prekini! reče jedva Duvalo, ali ga kuvar ne poslušao. Tada ga Duvalo zgrabio za turin i počeo mu kucati glavom o zid. Fra Brne ih ostavio i podo put slugu, koji trčahu u gomali.

— Ajde odma! . . . ti, ovaj, stani . . . potričite priko vode . . . jedan tamo, a dva ovamo! . . . zbori Načvar.

— Ama šta je, duovnice, šta se opet dogodilo? pitaju mladi.

— Ta-a-ko! Ka' što sam reka! Gvardijan je umr'a, pa jedan . . .

— Umr'a gvardijan! . . .

— To se zna, da je umr'a, nego svi slušajte mene! poče Duvalo, tiskajući pred sobom Balegana . . . Čujte, dakle! . . .

— Stani! . . . Natrag! . . . viknu Vrtirep, koji kao da iz oblaka pada među njih . . . Amokarce ne ulazite, nego brzo ajte naokolo u manistir! Pa odgura fratre i Balegana u crkvu, zakračuna vrata i izade pred njima u avliju.

Sluge grunuše s druge strane, te nastade metez i vika kakve nitko od sve te čeljadi zapamtio ne bješe.

— O, šta umr'a? . . . Kalko? . . . Kad . . . O, Isuse! . . . A crkvu je porobilo! . . . Ko veli? . . . Je li moguće? . . .

Svi nagoše da će u crkvu. Vrtirep se raskoračao, pa ih odbija, a kad vide, da ga ne slušaju, pomani se, istrgnu Beljanu pušku iza pasa, nategnu je i naperi joj grlic put njih, te uzma-koše.

— Pogani, a ne ljudi! Ne čete u razlog, dokle vas čovik manjeto ne utira! . . . Amo ti, Bu-jasu, stani prid vrati i ne puštaj nikoga! . . . A vi, što ste se izgubili, ka' buva u vriči, maknite se, pomozite što god . . . Daj mi kogod nožić! . . .

Tetka se uzvnpoljio; tiska čas jednu, čas drugu ruku u promaje od mantije i piplje oko sebe. Fra Brne trlja trbušinu, nadmilje obrave. Duvalo se zgrčio i pokrio glavu raknom. Blitvar izdrlijo oči u Dundaka, koji vas mokar drhtaše i smijaše se na mah. Balegan zagrio dvojicu daka, pa kuka kao pokajnica.

— Dosta već! viknu Vrtirep što je ikad mogao i naperi kuburu put Tetke, Blitvara, Duvala, Načvara, Balegana, daka i slugu svih redom, dokle se izmakaje i učutaše.

— Nožić mi daj kogod!

Dadoše mu neku kusturu. On kleče kraj gvardijana, turivši pušku za konop, pak mu raspiera mantiju na grudim i prisloni uho na srce.

— Živ je jošte! . . . Odrišite mu podveze i sve što je svezana na njemu! . . .

Daci prionuše da to učine. — Sad ti, Balegane, i ti, Bobane, donesite štramac iz njegove kamare, ali živo! živo! veli Vrtirep, pa okroči gvardijana, razreza mu od ša-

ke do ramena oba rukava, razgali mu mšice i prereza mu žile. Krv mlaznu. — Vode sad donesite! — E, vridni fra-Brne, baš vridni! progovora Tetka.

— Taa-ko! ko će ka' on! . . . Vrtirep ih pogleda prezirno.

— Nije mi triba vaše fale! A kakvi ste se jutroske pokazali . . . e! . . . e! . . .

— Šta ćeš! Ja sam boleća srca! . . .

— A . . . to je! . . . To pomaže dosta! . . . Dajte amo tu vodu!

Punu romijendžu izliše po glavi i na grudi bolesniku pa ga položiše na dušek i preniješe u čeliju. Tu ostadoše dva daka, a svi ostali odoše u trpezariju, gdje Vrtirep na brzu ruku napisa dva lista.

— Jevo jedna knjiga sudu, a druga likaru! veli on, treskajući hartijama o dlan. Dakle, koji je od vas najbrži? Koji može priplivati, pa dati sve maove nogama, a?

Sluge se zgleđahu.

— Ne dangubite! Pet talira jabuka je onome, ko podo!

Odazva se Beban:

— Nije to zbog dara, ni zbog . . . ono . . . nego . . . ovaj, ka' mislimo koji je najbrži. Pripliva' bi najbolje Dundak, ali se bojim, da bi zapr'a na nogama. A ako umi plivati, najbrže će od ispriko vode Bukar, razumi se . . .

— A, di je Bukar? Jeste li ga ostavili na vozu?

— E, vide mi, sad ga se siti! Nikome prije ne pade na pamet! . . .

— On, po prilici, jošte spava! . . .

— Zar je on takki spavao? . . .

— Nije, nego sinoćke . . .

— Znamo, znamo . . . dosta o tome, nego ajde po nj koji od vas!

Podo jedan čobanin. A tada Beban dostavi:

— Bolje bi bilo, dujo, da priplivaju dvojica, trojica, pa da nadu konje priko vode, jali ako ne mogu sami dalje, da pridaju knjige kome momčetu tamoka . . .

— Može se i tako!

Ovčar se vrati.

— Nema ga, dujo, nigdi, ni u mađupnici, ni u konjuški, ni u naslonu . . . čava bi ga zna' . . . A jeno se skupilo svitine . . .

— A ko zna da nije baš on i pokr'a konje i poara crkvu! reći će Dundak, kad krenuše.

Sluge se smiju tome.

— Tebi je, pogrdio, uvijek do sprdnje! poče ga karati Blitvar. Sve smišljšaš, kako ćeš zamisliti čeljad, kad im nije do smija! A meni je baš za misa', šta je od onoga siromaja Bukara?

— Ne triba mu se bojati glav', duovnice! reći će Beljan. On se pripa', pa se zabija d'god u šprazi, jer je strašiv ka, koza. A izmilice, kad ogladni . . .

Vrtirep, Tetka i Mlinar udahu najprije, do-

govarajući, se, koga će odabrati, pa se složеше, da pošiju Mundaka i najmladeg čobanina Batakaka.

Kad zaminuše viganj, ugledaše mnogo puka na drugoj strani.

Dundak i Batakak svukoše se, uzeše pisma u zube i zaplivaše.

— Dajje im suve aljnje tamokaaaa! . . . I dva konja za nji', dva konjaaa! . . . Biće vam sve namameno trojsruko, strukoooo! Izvika Boban, pa to sto ponovise jedan za drugim svi mladi, a fratri mahaju rukama.

— Bože moj, što ti je zdrav čovik! Plivati u se doba! a ja bi' crka', čni mi se, da samo palac skvasim u vodu! veli fra Brne.

Ljudi s druge strane pružiše pasove niz vodu, te olakšaše plivačima izlazak. Pa se načetaše oko njih, pa jedina gomila podo s njima put sela, a veći dio krenu niz rijeku.

— Ajte, momci, jopet na voz, pa čim bi ugledali splav, dodi koji, da javi naredi Vrtirep.

Daklenka, ovo je domaća zdaj! Daklenka, nisu nas rkćine poarale i crkvu oskrvnile, nego su to naše gube učinile, je li fra-Lovre? . . . Ostaješ li pri tome, a fra-Lovre? poče zadjevati on, kad se vraćahu.

A Tetka pozelenio u licu i ponikao nikom.

Odazva se Blitvar:

— Virama sam i ja tako mislija, sve dokle nisam vidija, da je crkvu taklo, a kad sam vidija, da je nju taklo, e . . . onda sam prominjia misa', razumi se. A pa i ti si odmačka posumnja na Stipana! Reci da nisi! . . .

— Ja . . . jesam, jesam, ali, ja . . . ja ni sada ne virujem, da Stipan nije riščanin! . . .

— Taa-ko! Ta-ako! . . . An nisi ti to nikad prije reka! . . .

— Ne bi ni sade, nego mu je to izvit, samo da zadiva! najedi se Duvalo . . . Pa mi se, čovik, zaglavarija od jutroske, pa tabači, ko sam, ja sam! . . .

— Pa još s oružjem napada redovnike . . . — Pa nije pisa' provincijalu, ka' što red bijaše, nego ka' misli: »Ja sam već gvardijan« . . .

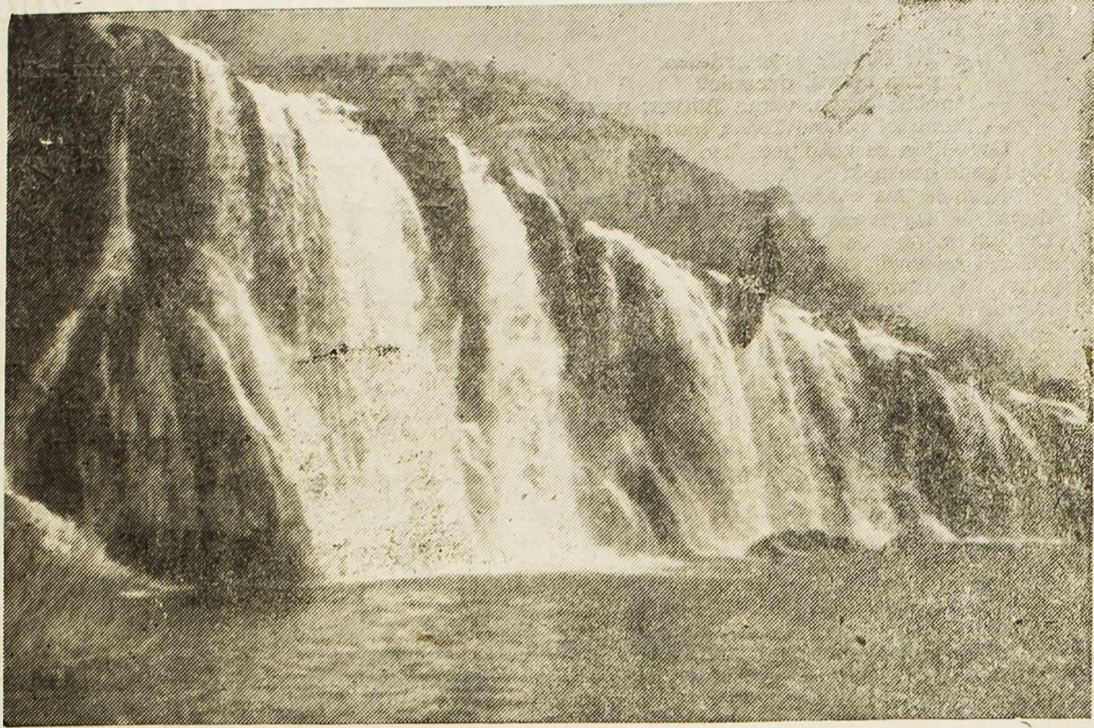
Kad stigoše pred manastir, imalo je do ruku doći, jer je Vrtirep na svaku njihovu grku izaspao stotinu otrovnih i odmjerlo im nekoliko puta šake do lakta. Ali ih Tetka umiri. Tetka je mučao, dokle svada ne dopri do vrška, pa onda ih iskara svih. »Domalo će se zgrnuti ovdinaš svi na ovo čudo i na ovaj naš pokor, pa bi samo manjkalo da se pobijete! . . . Sramota! . . . Ajdemo sad k onom nevoljniku, našem bratu, da ga obademo najprije, pak čemo u crkvu, jer ne znamo još ni kuda su lupeži ušli!« završi Tetka.

Tako i učiniše. Obadoše Piriju, koji je jednako bio u nesvjesti, ali je disao nešto jače, pak odoše sva petina da pregledaju crkvu. I opet stadoše najprije pred veliki oltar.

— Stravično mi je i pogledati sveca vako brkata a kroz oko mu svitli! reče Blitvar . . . O, moj lipi svetci Frane, a što ih sapeja nisi!

— Ma jevo tragova od mokr' opančina! opazi Tetka. Jevo idu na desno, jevo vidiš, put sakristije.

(Nastavit će se)

Roški slap

Skupština turističkog društva u Tijesnom

Dobar rad u protekloj godini

Godišnja skupština turističkog društva, koja je prošlih dana održana u Tijesnom, konstatala je uspješan rad ovog društva u prošloj turističkoj sezoni. Skupština je bilo dobro posjećena.

U prošloj ljetnoj sezoni u Tijesnom je boravilo 1.800 domaćih i stranih gostiju, od čega otpada na omladinska i pionirska ljetovališta Tuzle, Smedereva i Beograda 1.150. Ukupan broj noćenja iznosi 27.000, što u odnosu na 1955. god., kad je bilo 11000 noćenja, predstavlja velik uspjeh. Gosti su uglavnom bili zadovoljni smještajem i gostoprimstvom mještana, iako je bilo nekih ma-

njih propusta, naročito u hotelu »Borovnik«. U toku godine društvo je radilo na uređenju mjesta i kupališta. Njegovi članovi su zasedili 25.000 borovih sadnica, a uredili su i neke druge objekte. Društvo ima svoj ogranak u Zagrebu, čiji članovi rade na propagiranju turizma na ovom području.

Budući da je stara uprava dobro izvršila svoj zadatak, to joj je ponovo dano povjerenje da rukovodi društvom. (M. M.)

NAMJERNO ZAPALILA DVIJE KUĆE

U noć od 24.—25. o. m. j. došlo je do požara u selu Polača kod Knina. Vatra je zahvatila dvije kuće i u neposrednoj blizini dvije pojate vlasništvo Vučković Bože, Nikole, Vase i Stane. U požaru je također stradalo nekoliko komada skupne stoke. Šteta je prilično velika i još nije točno utvrđena. U istrazi, koju je poveo Sekretarijat za unutrašnje poslove, ustanovljeno je, da je požar namjerno izazvala Mara Bosnić, koja je navodno vanbračno živjela sa Gojkom Vučkovićem. Nekoliko dana ranije došlo je do svade između obitelji Vučković i spomenute Mare, i ona je u namjeri da im se osveti odlučila zapaliti njihove kuće. Odmah nakon izvršenog učina i provedene istrage, Mara Bosnić je uhapšena i sprovedena u istražni zatvor.

SLABA AKTIVNOST ČLANOVA SSRN U JEZERIMA

Godišnja konferencija organizacije SSRN u Jezerima prihvatila je program rada za ovu godinu. Istaknuto je da je u prošloj godini bila vrlo slaba aktivnost u rješavanju mjesečnih problema. Tome je glavni uzrok slab rad odbora i nerealni program rada, koji je donijet na prošlogodišnjoj konferenciji.

Članovi ove organizacije zaključili su, između ostalog, da se radi na razvijanju spužvarstva i ribarstva, dok će se posebna briga posvetiti uzgoju aromatičnog bilja. Osim toga će se nastaviti radovi na napisanju obale i pošumljavanju krša. Na kraju je izabran novi odbor organizacije SSRN. M. M.

GODIŠNJA KONFERENCIJA OSNOVNE ORGANIZACIJE SSRN

Prošlih dana održana je u Bratiškovcima godišnja konferencija organizacije SSRN na kojoj je istaknuto, da se iz godine u godinu poboljšavaju rezultati na širenju kulture i izgradnji sela. Popravljeni su neki lokalni putevi, a izvode se i radovi na izgradnji jednog ovećeg seoskog bunara. U čitaoncu, koja je preplaćena na dnevne novine i časopise, sve češće navraćaju i stariji članovi, a dosta njih se preplatilo na dnevnu štampu.

Mnogi diskutanti su izrazili mišljenje da je potrebno elektrificirati selo. Osnovat će se i komisija koja će voditi te poslove. Osim toga, prihvaćeno je i predlog da se izgradi osmogodišnja škola. Članovi te organizacije će dobrovoljno raditi na vadenju kamena. U planu rada za ovu godinu predviđeno je, između ostalog, i pošumljavanje seoskog okoliša, uređenje nekih puteva, veći broj pretplatnika na novine, češći sastanci i diskusije, kao i rad na unapređenju poljoprivrede. J. Grbelja

IZGORJELA STAMBENA ZGRADA U MOKROM POLJU

U Mokrom Polju kod Knina u požaru je potpuno izgorjela stambena zgrada vlasništvo Miloša Babića Todorova. Požar je nastao uslijed nepažnje ulućama. Sirenje vatre pospješila je veća količina automobilske gume, koja je bila smještena u podrumu. Pričinjena šteta cijeni se na oko 3.600.000 dinara.

Pismo iz Bratiškovaca Građevinska djelatnost u Drnišu

Otkako se autobusni promet odvija preko skradinskog mosta, iz Bratiškovaca svaki dan putuje veći broj mještana u Sibenik da obavi svoje poslove. Oni čekaju autobus na mjestu zvanom »Sušnik«, koje se nalazi na polovici puta između Gračaca i Vačana. Međutim, to mjesto nije naznačeno ni kao sporedna stanica, a dogodi se da se tu autobus i ne zaustavi. Ne postoji ni posebna cijena za prijevoznu kartu do tog mjesta, već se ona naplaćuje 140 ili 180 dinara.

Putnici iz Bratiškovaca nisu zadovoljni takovim stanjem. Oni bi, naime, htjeli da ne plaćaju kartu kao da se voze do Gračaca odnosno Vačana, već da se odredi cijena prema pređenim kilometrima. Oni također smatraju da je potrebno da »Sušnik« budu sporedna autobusna stanica za Bratiškovce, tim više što u Sibeniku ima dosta radnika iz Bratiškovaca, koji često posjećuju selo, a osim toga u mjestu ima prosvjetnih radnika i službenika poljoprivredne zadruge, kojima je također potrebno osigurati vezu sa gradom.

Autotransportnom poduzeću iz Sibenika ne bi bilo teško riješiti taj problem.

U selu postoji čitaonica koja je otvorena samo u nedjelju prije podne. Mnogi mještani primjećuju da bi čitaonica morala biti otvorena svakog dana, a osobito zimi kad se selu manje radi, a ljudi većinom dosadaju, jer nemaju gdje da pođu da vrijeme iskoriste upotrebe.

Dosad je selo posjećivalo nekoliko kulturno-umjetničkih društava koja su davala priredbe. Tom prilikom su bili zadovoljni i posjetioci i izvođači. Mještani bi željeli da se takove posjete nastave.

M. Urošević

Gotovo sve građevinske radove na području Drniša izvodilo je građevno poduzeće »Udarnik«. U samom Drnišu ono je započelo radove na adaptaciji sudske zgrade koja će imati dva divosobna stana. Poduzeće je također izgradilo dva betonska mosta na cesti Drniš — željeznička stanica, a u Benkovicu je podiglo tri zgrade s ukupno 28 stanova, dok je u Ličkoj Kaldrmi adaptiralo nekoliko objekata.

U ovoj godini predviđa se dvestruko više radova. Ipak najzanimljiviji radovi bit će izvedeni na vinarskom podrumu koji je lanjske godine predan na upotrebu. Osim selekzione cisterne za kri-

žanje vina od 10 vagona kapaciteta, izgradit će se vrionica i još neki manji radovi u koje će biti uložena suma u vrijednosti od oko 40 milijuna dinara. Nadalje, predviđa se gradnja 30-tak stanova, zatim osmogodišnja škola, pošta, uređenje ulica i t. d.

Poduzeće je također povele račun o povećanju mehanizacije. Ono je već proširilo vozni park te je nabavilo dva nova kamiona, a na pet drugih vozila izvršene su potrebne reparature. U 1957. godini radni kolektiv će iz raspoloživih sredstava nabaviti tri kamiona i nekoliko komada raznih strojeva.

Odgovor poduzeća »Sabirač«

U vašem listu od 16. I. 1957. godine u članku »Zašto ukinuti brodograđilište u Crnici«, pri kraju napisa spomenute su neke stvari o stavu našeg poduzeća. U želji da o ovom slučaju javnost sazna pravu istinu, iznosimo sljedeće:

Pred više od pola godine obratili smo se odgovornim drugovima u poduzeću. Obalna plovidba »Sibenik«, s tim da nam brodograđilište u Crnici proda izvještaj materijal, koji njemu ne služi. Od našeg poduzeća zatražili su cijene tom materijalu. Mi smo im cijene dali franko obala Sibenik, nakon čega nam je saopćeno da će nam isto ustupiti, kada za to budu imali na raspolaganje prijevozno sredstvo.

Očekujući od Obalne plovidbe »Sibenik« obećanu robu, pred izvjesno vrijeme smo doznali da

su tu robu prodali nekom brodaru privatniku. Odmah smo se obratili na upravu Obalne plovidbe i pitali ih, kako to da su nama obećanu robu prodali drugome. Na to nam je odgovoreno da je kupac robu digao sa njihovog skladišta, navodeći da im je to bilo povoljnije. Kada smo ih zapitali, zašto isto nisu od nas tražili, nismo dobili odgovor. Drugovi u spomenutom napisu tvrde da robu nisu prodali privatniku, već predstavniku jednog slovenačkog poduzeća. Postavljamo pitanje, na koji način je izvršena uplata za prodanu robu i kako to da predstavnik slovenačkog poduzeća posluje sa gotovim novcem. Samim tim su mogli odgovoriti u poduzeću Obalne plovidbe »Sibenik« znati da tu nije nešto u redu.

Poduzeće »Sabirač« - Sibenik

Tvornica elektroda i ferolegura

Iz života naših planinara

Ususret visinama

U našem gradu ponekad osvanu neki čudni ljudi: za njima se svijet osvrće, kao za vranama; o njima taj isti svijet (naš sibeniski) izražava vrlo jasno i glasno svoje mišljenje, koje se sastoji uglavnom u tome, da tim čudacima manjka koja »žica« u glavi. Čudni ljudi, a još čudnije im društvo. Nazivaju ga (oni sami): Planinarsko društvo »Kamenar«. Dakako, to i nije društvo, kao što su druga: ono nema niti toliko članova, koliko je potrebno za sam upravni odbor; na sastancima nema dnevnog reda, ne čitaju se referati, ne daje izvještaj o radu, ne sastavljaju zapisnici. Jednom riječi: to je društvo čudaka i — čudnih ekspedicija.

Jednu takvu ekspediciju započeli su otpram izvjesnog vremena. Tada je, naime, iz Sibenika krenuo putnički vlak, u kojemu se nalazio (pored ostalih putnika, naravno) i nas sedam planinara. Prva nezgoda dogodila nam se na Perkovici: čekali smo tri sata na vlak iz Splita. Da prekratimo vrijeme, naložili smo vatru pod jednim tvrdim zidom od kamena i betona.

Izjutra oko šest i po sati iskrkali smo se na stanicu Medak, gdje nas je čekalo prvo iznenađenje: snijegu i saonicama ni traga. Po blatinjavom seoskom putu, uz dosadno ključkanje rijetkih kapljica kiše, stigli smo u zaselek Brezik k našem znanцу Iliji. Doktor, koji ima zlatno srce (valja priznati), obdario je Ilijinu djecu polovnim haljinicama i košulama. Tu smo doručkovali od

ponesene hrane i mlijeka, koje nam je ponudio domaćin. Od kuće Ilijine krenuli smo u zaselek Kukuljic, koji se smjestio tik do samog podnožja planine. Bila je to zadnja stanica prije uspone. Kod Bikača, također našeg znanca, nabavili smo kiseli kupus i krompir, te najmiliji dva nosača za nošenje dva juha rukšaka, u kojima je bila društvena hrana. Pričekali smo još nekih pola sata, da prestane nenadani pljusak, a onda smo krenuli — ususret visinama.

Minulo je deset sati, kada smo započeli uspon. Nebo je bilo krucato teških oblaka, koji kao da su samo čekali na pomoć bure, pa da sruče svoj teret po našim glavama. Na padinama Velebita oblaci su nas zasuli rafalima tuče, a onda je nebeska paljba utihnula. Uskoro smo zagazili po tankoj kor: mokrog snijega. Išli smo za tragom, koji se jedva nazirao, a kojega je dan ranije ostavio za sobom opsarbnik planinarskog doma. Snijeg je, iako smo se uspinjali, bio sve deblji. Prvi u koloni, kojemu su noge upadale u snijeg do koljena, probijao je prtinu, dok su oni iza njega koristili udubljena stvorena njegovim stopalima. Put je bio sve tegobniji. Mokri snijeg prodirao je u cipele, topio se, a noge mrzle. I dok se čelni smjenjivao sve češće, dotle se onaj na začelju nije uopće smjenjivao. Bio je to Plemeniti (tako se zove zbog toga, što u prezimenu ima »n« a ne »nj«), koji je, pritisnut vlastitom težinom i težinom rukšaka (u kojima je čitava smučni-

ca), kao ronilac plivao kroz snijeg za kolonom. Oko dva sata poslije podne ispeli smo se na Stirovačku poljanu, na petsto metara do planinarskog doma. Snage su bile na izmaku; svakih desetak korakačaja od umora sjedal bi u snijeg. Trebalo je sat vremena, dok smo pregazili Stirovačku poljanu, Malu i Veliku prosinu, gdje se nalazi dom. I dok smo se presvlačili, pili vruč čaj i večeravali kiseli kupus i svinjetinu, vani je počelo da sniježi. To noć, po livadama i stranama Velebita padao je »pršić« — i spremao nam velikko iznenađenje.

Narod kaže »novi dan — nova sreća«, ali nama je novi dan bio — nova nesreća. Planina je osvanula pokrivena sniježnim sagom debelim gotovo metar. A snijeg je i dalje padao, i kao da nije mislilo na odmor. Morali smo izbiti iz glave svaku pomisao na uspone do Vaganjskog vrha (1758 m) i Badnja (1639 m). Iako smo tu na visini od tisuću četrinsto metara bili stješnjeni gotovo na kućni prtvor, ipak toga dana nismo pomišljali na povratak. To nam se činilo previše promašenim. Naši nosači krenuli su natrag, a mi smo ostali u očekivanju, da će snijeg prestati. Vrijeme je neprijetno odmicalo, dok smo ga tražili u razbibrizi. Plemeniti je kuhao objed, Malo pratio prtinu oko kuće, Doktor čitao »Povijest Evrope« (odmarajući se stalno na šezdesetoj stranici) i kuhao kavu (hvalisajući se svojim majstorstvom), žene su čakulale ne pomalajući se iz kreveta, a ostali

zasjeli u stražnjoj sobi ložeći nemilice i igrajući »brškulju«. Slijedeći dan donio nam je sniježni pokrivač debeo metar i po. Opasnost položaja postala je očita. Skupili smo se na vijećanju. Kako da se izvučemo iz planine? Ili čekati, da snijeg prestane padati ili krenuti odmah? Nisu donijeti nikakvi zaključci, a to je značilo — čekati. Taj dan protekao je također u razbibrizi.

Četvrti dan naše ekspedicije osvanuo je također tmuran, ali snijeg nije padao. Rukovodstvo je nenadano odlučilo, da se spak krene. Jer budućnost nam može donijeti samo još više snijega. Plemeniti je priredio oproštajni doručak; bila je to juha, u koju je sasuo svu preostalu mast, papir, slaninu, konzerve. Pojeli smo sve što smo mogli, a ostalo ostavili u domu. Zatim je svatko izradio gležnjake, da snijeg ne ulazi u cipele.

Kada smo puni snage jurnuli u snjeg, magla je bila još u visinama. Velika prosina, livada pod domom, okružena bukvama, koje su načičkane injem naličile na procvjetale bagremove kao da je još više pokazivala svoju golotinju onako zadržana bijelim velom. Ali ni ova prva livada niti one koje su slijedile za njom nisu znale za šalu. Snijeg je opet počeo da prši, dok smo, upadajući čitavim nogama u meki sag, koljenjima rovali prtinu. Išli smo dosta sporo. Čelni se smjenjivao svakih pedeset korakača. Kada je neki pakosnik izazvao Doktora, da bude čelni, ovaj je učinio tri koraka i — stao. Kako dalje? Samo nada, da je dolje niže snijeg manji, gurnula nas je naprijed. Kada smo nakon sat i po rovanja po Velikoj i Maloj Prosini i Stirovačkoj poljani došli do mjesta,

gdje se staza sturmo ruši niza strane Velebita, uvjerali smo se, da je snijeg i dolje niže jednake debljine. Ako nastavimo dosadašnjim tempom, ne bi nam do stajala ni slijedeća noć da stignemo u prvo selo.

U tako bezizlaznom položaju, opsarbnik doma, koji je bio s nama, učinio je jedno naizgled malo olakšanje: iz rukšaka je izvukao krpice i matalo ih na cipele. Pošao je naprijed. »Plivao« je snijegom samo do koljena, a kolona pjesaka za njim. Posao čelnoga, koji je morao koljenjima kao krtica rovati, bio je sada podijeljen između onoga na krpicama i onog za njim. Gležnjaci su dobro došli, snijeg nije ulazio u cipele. Ali sada više nisu bile važne cipele; snijeg je probio kroz hlače i smučio nas do pojasa. Iznađ toga bili smo mokri od znoja. A snijeg je pršio i dalje i moćio ono, što je još preostalo suho. O odmoru nismo smjeli ni misliti, jer svako zatajivanje uvlači led u tijelo. Morali smo naprijed. Noć nam se grozila zamrzavanjem.

Čelni su se stalno smjenjivali. Kada smo izbili na Gutušin Dolac našli smo na poprištu krvave borbe: kuna zlatnica zadavala zeca. Prije nego je pred nama pobjega, zalopala je svoju žrtvu u snijegu. Oteli smo joj plijen: bio je to golemi planinski zec, bijelih šapa, još topao, s izderanim vratom. Ostavili smo za sebe Masinu Poljanu i dohvatili se Duranova Križa, od kojega se staza opet sturmo ruši, niz vrleti. Polovica puta, i to teža, bila je predena. Zajedno sa sumrakom silazili smo niz padine Velebita. Put se činio prilično otegnut. Nakon više od sedam sati mukotrpnog marša — upali smo u zaselek Brezik.

Zar se riječima može opisati spašenje? Topla soba, u kojoj veselo pucketaju vatra, suha odjeća i obuća, vrlo mlijeko, rakija, a iznad svega krevet! Protekli dan previse nam se utisnuo u sjećanje, a da bi nas i noću pustio na miru. U snu su mi se pred očima vrzle slike — ptine i nogu, koje rone i nestaju u snijegu.

Ponedjeljak, peti dan naše ekspedicije, bio je —, iako je priroda himovita! — vedar i sunčan. Velebit, pomosito panajući modro nebo, slavodobitno nam se smiješio svojim ljeskavim vrhovima, koji su nam ovog puta ostali nedostižni.

Poslije podne ukrcali smo se na vlak, ali dalje od Gračacanije kretao — njegova staza bila je zatvorena. Lokomotiva, taj div, ustuknula je pred sniježnim nametom, dok smo mi, ljudi, koljenjima prokrčili sebi put preko Velebita.

Sutradan je prvi vlak krenuo. Na Perkovici smo — valjda je tako sudbina odredila — opet čekali nekoliko sati. Da iskoristimo vrijeme skuhalo smo i pojeli zeca, koji je tako umjesto u kućnin završio u našim želucima.

Ekspedicija ne bi bila potpuna, kad ne bi bilo i svade. Pri kraju puta uzbudili su se zamorni duhovi: jedni uvjeravaju, da nam manjka discipline, drugi — da nemamo organizatora. Jedino se naš starosta (riječ je o Doktoru) suprotstavio simičavosti. On je (valjda po svojoj profesionalnoj navici) postavio ovalovnu dijagnozu: svi smo premoreni i želimo da se iskalimo. Međutim, svaki učesnik ekspedicije dao je sve od sebe. Stanje je, dakle, »BeO«. Na rastanku zavedeni su se izvinjavali: »Ako si što zamjerio — odmjeri!« E. B.

Šibenik kroz tjedan

NARODNO KAZALIŠTE

Nedjelja, 3. II. — SPLIŠKI AKVAREL — predstava za građanstvo. Početak u 10.30 sati. — ILUZIJA JEDNE NOCI — predstava za građanstvo. Početak u 19.30 sati.

KINEMATOGRAFI

TESLA: premijera američkog filma — BLJEG IZ GUYANNE — Dodatak: Filmske novosti broj 3. (do 3. II.) Premijera domaćeg filma — PESMA SA KUMBARE — Dodatak: Filmske novosti br. 4. (4.—5. II.) SLOBODA: premijera švedskog filma — SAMO MATI — (do 3. II.)

DEŽURNE LJEKARNE

Do 2. III. — I. narodna ljekarna — Ulica Božidara Petranovića. Od 3.—6. II. — II. narodna ljekarna — Ulica Bratstva i jedinstva.

IZ MATIČNIH UREDA

Šibenik

RODNI

Vesna, kći Bože i Tonke Nakić; Snježana, kći Nlike i Zorke Krnić; Branko, sin Branka i Biserke Radetić; Josko, sin Jalkova i Anke Skugor; Tomislav, sin Zdravka i Ane Ninčić; Zdenka, kći Jalkova i Mare Mišura; kći Slavka i Milke Ostović; Miroslava, kći Milenka i Mileve Jurčić; Ksenija, kći Todora i Milice Petranović; Vanda, kći Petra Ivana i Tone Šperkov i Dinke, sin Linarda i Kristine Cukrov.

VJENČANI

Beck Robert, službenik — Belamarić Gordana, student; Kuršar Kaarello, strojbravar — Vlahov Jelisava, trg. poslovođa; Čobanov Stipe, električar — Čobanov Zorka, domaćica; Lugović Marinko, motomehaničar — Mrvica Zlatka, domaćica; Gović Slavo, radnik — Bumbač Anđelka-Ivanica, domaćica; Kalabrić Paško, mornar — Kalabrić Frana, domaćica; Tanfara Frane, pom. ronioac — Lušić Nadia, domaćica; Tudić Božo, radnik — Tanfara Tonka, domaćica; Luša Bogoljub bravar — Luša Stana, krojačica; Vrančić Drago, zidar — Vučenović Zorka, domaćica i Supe Mirko, radnik — Črljen Milka, domaćica.

UMRLI

Stelin Ana Ivanova, stara 27 god.; Martin Katica rođ. Katalinić, stara 71 god.; Čipčić Ivka rođ. Drašković, stara 67 god.; Živković Kata rođ. Dulčić, stara 85 god.; Junaković Vica rođ. Blažević, stara 90 godina.

Knin

RODNI

Nedjeljko, sin Petra i Anice Čeko; Čedomir, sin Milana i Đurđije Mihajlović; Drenka, kći Jovana i Anđe Čuruvija; Nevenka, kći Đorđa i Marje Gambiroža; Dragan, sin Petra i Milice Stančević; Jovan, sin Laze i Milke Drajšić; Lazo, sin Stevana i Draginje Raden; Petar, sin Dušana i Milke Čuk; Slobodan, sin Gojka i Mike Grčić; Milan, sin Luke i Marije Budimir.

VJENČANI

Popović Boško, željezničar — Popović Zorka, domaćica; Stančević Jovan, električar — Jerković Anđelija, domaćica; Rašković Ilija, zemljoradnik — Rašković Anica, domaćica; Nonković Gojko, stolar — Medaković Jovanka, radnica; Trišić Petar, nastavnik — Dubravac Nevenka-Zorka, nastavnica; Milak Ilija, zemljoradnik — Borovnica Olga, domaćica; Milog Drago, radnik — Kesić Božiljka, domaćica.

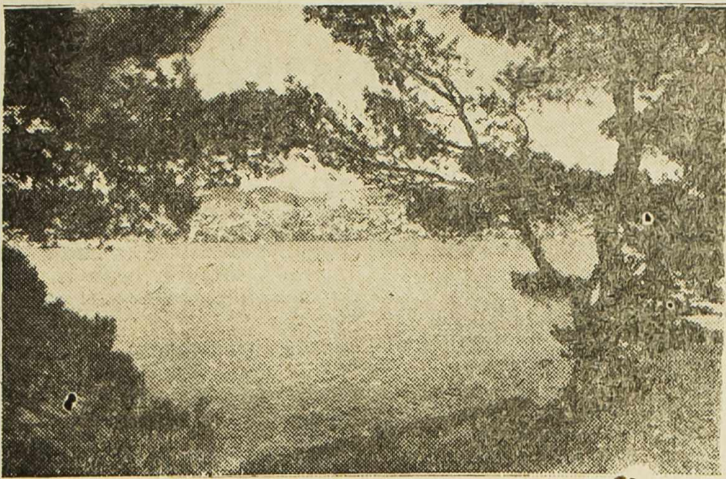
UMRLI

Škarčić Marta ž. Todora, stara 80 god.; Dmitrović Boško Stevana, star 11 mj.; Vučkojević Branko Petra, star 34 god.

OBAVIJEST

Ovim obavještavamo sve naše poslovne mušterije, kao i ostale građane, da smo izmijenili broj našeg telefona od 280 na br. 474. U buduću se izvolite obraćati na ove telefone: Uprava 474, Gl. skladište 285, Gradilište Pošte 475. Grad. pod. »RAD« - Šibenik

gradska kronika

Komunalna izgradnja

U PREDJELU BALDEKIN Komanda mornarice uskoro će početi s izgradnjom kr. ju stambenih zgrada s ukupno 32 stana. Dvije od tih zgrada bit će dvokatnice, a jedna trokatnica.

DJEČJI PARK S IGRALISTIMA podići će se na mjestu stare ribarnice. Čitav taj predio, počam od Knezeve palače prema Docu, također će se urediti.

KOD NOVIH STAMBENIH NASELJA u istočnom dijelu grada izvršit će se sprameksiranje svih ulica. Uporedo se tim radovima izgradit će se dječja igrališta a čitav okoliš će se ozeleniti.

ZAVOD ZA SOCIJALNO OSIGURANJE uskoro će preseliti u novu zgradu, koja se upravo dovršava na željezničkoj stanici. Čim bude izvršeno to preseljenje, postojeć. prostor u Kneževoj palači bit će adaptiran za potrebe Gradskog muzeja, koji će konačno dobiti svoje odgovarajuće prostorište. Nacr. za adaptaciju izradio je arh. Harold Bilinić.

ZA POTREBE NOVOOSNOVANE KOMUNALNE BANKE ovih dana započelo se adaptiranje

ZAHVALA

Povodom teškog gubitka, koji sam pretrpjela smrću mog nezaboravnog supruga

MARKA

dugujem veliku zahvalnost upravi, sindikalnom poduzetnici i citavom kolektivu Kotarske pošte Šibenik na svesrdno ukazanoj pažnji pri organiziranju spirovoda, poslanim vijencima i iskazanom saučestju. Zahvaljujem također i Direkciji pošte Split, osnovnoj organizaciji SK Varoš I., kuljačkom klubu »Subičevac«, kao i rođacima, prijateljima i znancima, koji su poslali vijence, izrazili saučestje i sudjelovali u posljednjem ispraćaju mog neprežaljenog supruga.

Izražavam zahvalnost liječnicima dru. Rafaeliju i dru. Slapničaru, te ostalom osoblju kirurškog odjela šibenske bolnice na pruženoj pomoći i nastojanju da mi dragog supruga održe za života.

Osobito toplu zahvalnost izražavam dru. Teodoru Ostojiću, koji je za vrijeme dužeg bolovanja mog nezaboravnog supruga pokazao izvanrednu strpljivost i požrtvovnost, stalno hrabreći i tješeci ga.

Još jednom svima od srca zahvaljujem!

Uoviljena supruga Marija ud. Friganović

ZAHVALA

Povodom smrti naše neprežljene supruge, majke, bake i prababe

KATICE MARTINIS rođ. Katalinić

izražavamo toplu zahvalnost rodbini, prijateljima i znancima, koji su nam u našoj tuzi bili pri ruci, te ispratili do groba nezaboravnu pokojnicu. Zahvaljujemo dru. Ivanu Gurdulču i dru. Lujzi Škrgatiću, koji su uložili sve svoje stručno znanje da bi pokojnicu za vrijeme liječenja ublažili bolove i spasili joj život.

Izražavamo također zahvalnost upravi i glazbarima Šibenske narodne glazbe, koji su ispratili našu mihi pokojnicu do vječnog počivališta.

Ožalošćeni suprug Paško Martinis i djeca

Novi kontigent pšenice

Brod »Solim« isplavio je za Aleksandriju sa teretom bukovke rezane građe, a brod »Pula« sa teretom od 525 tona rafiniranog olova za luke Sjeverne Evrope. Engleski brod »Leo« isplavio je za London s izvjesnom količinom drvenih sanduka. Kostarički brod »Angeliki« ukrcao je 1900 tona piratovog koncentrata, te isplavio za Aleksandriju 27. I. I. dok je panamski brod »Clarisse« isplavio 28. I. za luke USA, pretihodno ukrcaвши teret od 3400 rafiniranog olova. Turski brod »Selim« isplavio 29. I. nakon što je iskrcao 5750 tona ugljena za koksiranje koje je doveo iz SSSR-a. Talijanski brod »Scarlett« isplavio je 26. I. s teretom jelove građe za Italiju. Švedski brod »Licia« također je isplavio s izvjesnom količinom drvene građe.

U našoj luci nalazi se Iberijski brod »Eviqueen«, koji je doplovio iz USA 14.800 tona pšenice. To je dosad najveći brod (čija je nosivost 15.000 tona), koji je doplovio u Šibenik. Brod je nedavno izgrađen u japanskoj luci Hirošima, koji je u roku od mjesec dana nastupivši ovu luku, prešao Pacifik i preko Panamskog kanala prvi put doplovio u naše vode.

Danas se očekuje dolazak talijanskog broda »Frank« koji će za luke Francuske ukrcao veće količine cinkovog koncentrata.

SA TRŽNICE I RIBARNICE

Posljednjih desetak dana nije došlo od nekih značajnijih promjena cijena poljoprivrednih proizvoda na gradskoj tržnici. Iznimku jedino čini krumpir, čija je cijena povišena za 2 dinara, tako da se on ovih dana prodavao po 22 dinara kilogram. Cijena jajima je osjetno snižena, tako da ih se moglo nabaviti u većim količinama i po 17 dinara po komadu.

Na gradsku ribarnicu dovezeno je nekoliko stotina kilograma ribe, uglavnom gavuna i srdelica. Cijena gavunama je 180, a srdelicama 120 dinara po kilogramu.

NASTRADAO DJEČAK

U subotu poslije podne dogodila se teža nesreća u kojoj je ozlijeđen 10-godišnji Zarko Čosić Šimin. Dječak je silazići niz stepenice u svojoj kući na Baldekinu tako nespretno pao, da je zadobio potras mozga. Odmah je upušten u bolnicu, gdje mu je pružena pomoć. Njegovo je stanje dosta teško.

ISPRAVAK

U prošlom broju lista u informaciji »Elektrifikacija Stubnja« omaškom je izostavljeno da su u radovima na osvjetljenju tog zaseoka veliku pomoć pružili još i Električno poduzeće Šibenik i Tvornica elektroda i ferolegura.

U FOND NARODNE GLAZBE

Justo Dellagiovanna položio je u fond Narodne glazbe iznos od Din 300 da počasti uspomenu: Milović Domenika, Katalinić Mate i Delfin Rikarda.

Uprava najljepše zahvaljuje.

Ispad neodgojenih dječaka

U ponedjeljak navečer jedna grupa neodgojenih dječaka polupala je nekoliko stakala na zgradi gimnazije, i osmogodišnje škole i u prizemlju zgrade NOA kotara. O tom slučaju obaviješten smo od stanice Narodne milicije koja je povelu izvide u otkrivanju nepoznatih počinitelja. Ovaj nemio događaj još jednom opominje mjerodavne faktore, a u prvom redu roditelje da više brige posvete odgoju svoje djece, čija je obijest nanijela prilično štete narodnoj imovini.

MALI OGLASNIK

Prodajem samsku kozu, dobru na mlijeku, po pristupačnoj cijeni. Interesenti nekak se obrate na adresu: Ul. Nikole Tesla br. 79 Šibenik.

Advertisement for Dr. MIROSLAV LUČEV, advokat, mentioning a recent death and funeral.

Advertisement for UGOSTITELJSKO PODUZEĆE »JADRIJA« Hotel »Krka« - Šibenik, listing prices and menu items.

Iz staroga Šibenika Sužanj Radivoj i taoci Raosav i Radovan

Robom svojim (»mio schiavo«) naziva Šibenski majstor Nikola Hreljić 1582. g. Radivojka Tintorovića, Morlake, turskog podanika iz zaleda Šibenika. Radivoj je vjerovatno to i bio, jer se bogobojazni kršćani srednjovjekovnog Šibenika nisu užasavali od trgovanja kršćanima turskim podanicima. Ali moguće je da je bio prostim pritvorenikom za neoduzhen dug, kao toliko drugih (bio je to i Viktor, praunuk Jurja Dalmatina i kančelar Šibenske Općine). Bilo kako bilo, Radivoj nije ostao dugo u sužanjstvu: zamijenio ga je kao talac sin mu Raosav, a otac se vratio kući da smogne otkupninu. Ostao je Raosav kao talac u kući Hreljićevoj pune četiri godine. Isplatom otkupnine (ili duga) domogao se i on slobode.

I za vrijeme sužanjstva, i kasnije, Tintorovići su sa Hreljićem trgovali, baš onako kako to prikazuje mletački providur Jakov Foscarini 1572. g. u svom izvještaju mletačkoj vladi: »Pod izgovorom da nose otkup, mnogi već otkupljeni zarobljenici nastavljaju da dolaze i trguju, pa se Šibenik tako opskrbljuje najvažnijim namirnicama.« (Prijevod dra. I. Grgića) O tom trgovanju napravljen je i 3. siječnja 1582. Šibenskom knezu predloženo, radi potvrde, pismeni obračun koji živo ilustrira trgovinu Šibenika sa zaledom.

Hreljić potražuje: za skrlet, tkanine, žitarice, sočivo, vino, sol, sapun i izdani gotov novac. Tintorovići: za blago med. Prvi račun u talirima (6 livra), 17rama (20 solida) i solidima; drugi u turskim jasprama (svaka po 3 solida). Za

bravče je Radivoj dobivao 33 jaspere, dakle nešto manje nego što je Hreljić računao dva kaba soli (3 i pol livra).

Obračun je ispao loše za Tintoroviće: Hreljiću je priznato 60 talira za četingodišnji trošak Raosava taoca u njegovoj kući, tako da su Tintorovići imali dati majstoru Nikoli još 81 talir, 3 livre i 4 solida.

Da je samo ovaj dug tištio raju! Dugovali su Tintorovići još i Ivanu Gizdelnu. Ovaj je skočio i dao pritvoriti dužnika Radivoja: n. 24 sata od obračuna sa Hreljićem nisu prošla, a Radivojev sin Radovan morao je, 4. siječnja, stati na mjesto oca, kao talac.

Počupaše se sada, obostranim tužbama, nepodmireni. Hreljić i Gizdelin. Nesmetni Radivoj morao je muku mučiti da plati oba vjerovnika. Gizdelnu su plaćena 53 talira. Podmiren je i Hreljić, pa je o tome izdao i pismenu priznanicu. Ali mora da mu je računica bila druga one svojevremeni drniških kamatnika (»Osam i osam su šesnaest, pišem jedan, pamtim šest«), jer je, uza sve to, pokušao izvršnim putem tjerati Tintoroviće za daljnjih 11 talira.

Tintorovići su se oprli. 11. prosinca 1582. šibenski je knez, nakon što su advokati stranačka (Nikola Rankolin za Hreljića, a Ivan Ljubić za Tintoroviće) »kazal« svoju, oslobođio Murlake, a Hreljića osudio da snosi troškove postupka. Na Radivojevo traženje ovi su 4. siječnja 1583. likvidirani: 4 livre i 12 solida, od toga advokatu 3 livre i 6 solida ili — jedno dobro janje.

Jedan naukovni ugovor iz 1582. g.

20. listopada 1582. došli su na šibensku »pjaču« (današnji Trg Republike) Ivan Bačinović iz Tisna mušteriskog i Gugo Mendešić, krojački majstor u Šibeniku, te pred svjedocima Petrom Gržanićem i Vickom Slavetićem sklopili ugovor o-vog sadržaja:

Bačinović daje majstoru Grgu svog 12-godišnjeg sina Juru da bi, kroz tri godine, kod njega stanovao i učio krojački zanat,

za što će čača težak, radi shrane djeteta, majstoru davati svake godine tri stara žita, barrel vina i lađu drva, pored ostalog. Obvezuje se Ivan svečano (»solemni stipulatione«) i da će mali majstora u krojačkom zanatu »vjeramo služiti«.

Ugovor je, u interesu majstora Grge i na njegovo traženje, odmah upisan u registar civilne kancelarije šibenske Općine.

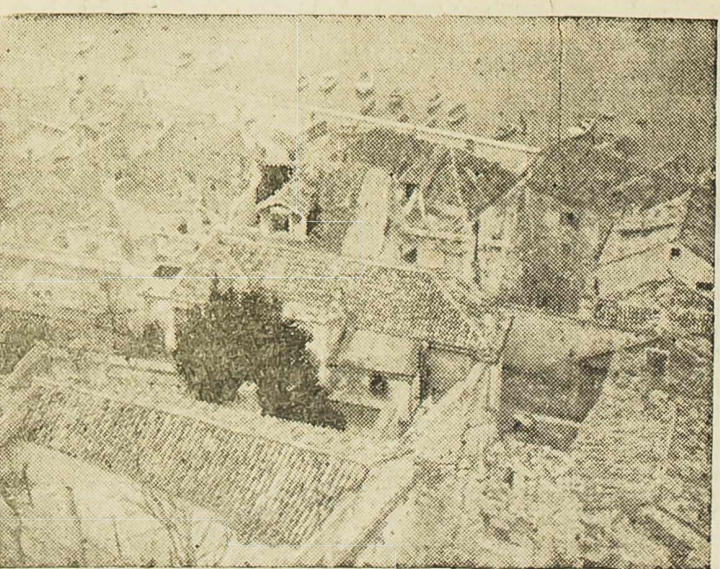
TRAŽBA ZA - TURSKU GLAVU

14. studenoga 1573. posvjedočili su pod zakletvom šibenski građani i bivši zakupnici dača Rogoznice Marko Račić i trgovac Gentile te pop Lovre Tiskovac da su na početku Ciparskog rata (1570.—1573.) Rogozničani hrabro odbili od Turaka pokušani desant (na splavima napravljenima od koža) na svoj otočić: 8 je Turaka posječeno, 36 zarobljeno, a mnogo se njih i utopilo. (Zene onda nisu bile u cijeni, pa svjedocima nije bilo stalo istaknuti da su u borbi Rogozničanke veslima mlatile Turke.) Glave posječenih Turaka Rogozničani su — vele svjedoci — donijeli u grad. Kao trofej, svakako, a — nije vajde kritički — i radi nagrade.

Sjetio se toga Rogozničanin Martin Deković Petrov, nakon okršaja s Turcima u ožujku 1582. u jednom docu pod Borajom, u kojem je učestvovao sa svojom družinom i posjekao jednog Turčina. Martinovi drugari otkinuli su glavu ubijenom Turčinu i stavili je u jednu vrecicu, da se Martinu nađe. Ali kad se junak na mjesto vratio, trofeja nema! Ukrao ga Mijo Beribačić iz Marine kod Trogira.

I zato je Martin »potegao pravdu«, pa 8. lipnja 1582. kod šibenske vlasti tužio Beribačića da mu ukradenu glavu vrati.

B. D.

Pogled na Dolac

Sportski život

Godišnja skupština VK „Krka“

POMANJKANJE PLOVNOG PARKA glavna smetnja omasovljenju

Na godišnjoj skupštini veslačkog kluba »Krka«, koja je održana u nedjelju u prostorijama Kotarskog sindikalnog vijeća, raspravljalo se o uspjesima i slabostima u radu kroz protekle godine.

U saopćenju izvještaju, koji je podnio tajnik kluba Mario Polombito, iznijeti su problemi na koje je klub naišao u svom radu. Pored ostalih, najveći problem predstavljao je nedostatak potrebnog plovno parka. Čak staviše i onaj mali broj čamaca koje klub posjeduje, prilično je dotrajavao i ne odgovara svojoj svrsi. Klub nadalje ne posjeduje ni potrebni inventar, dok je postojeći hangar u tako lošem stanju da više nalazi na skladište, nego li na jedan sportski objekt. U sličnoj situaciji nalazi se i dom, čiji krov prokišnjava. Rekvizita je također nedovoljan broj. Takva situacija uvjetovana je u prvom redu, što klub nije imao gotovo nikakvih materijalnih sredstava.

Posljednjih nekoliko mjeseci, u odnosu na ranije, broj aktivnih veslača popeo se na 70. Uzevši tim iskrsao je još jedan problem: pitanje trenera. Istina klub ima jednog svog stručnog trenera, koji je uglavnom vodio brigu o vrhunskim veslačima. Međutim, uključanjem većeg broja mladih snaga trener nije mogao ni uz najbolju volju da sa njima redovno radi. Bila je formirana jedna komisija sa zadatkom da pruži potrebnu pomoć sadašnjem treneru u vježbanju mladih, ali se njeno djelovanje nije gotovo ni osjećalo.

Izvještaj je dotakao i uspjehe kluba postignute na regatama. Na prvomajskoj regati u Splitu, zatim na međugradskoj u Beogradu i prvenstvu NR Hrvatske u Vukovaru, veslači »Krke« postigli su apsolutan uspjeh. Na svim tim nastupima »Krka« se afirmirala kao jedan od najjačih klubova u zemlji, te se s velikim interesom očekivao njen nastup na državnom prvenstvu i na evropskom šampionatu. Pla-

smar »Krke« na prvenstvu države bio je iznad očekivanja slab. Samo dvojac bez kormilara uspio je obraniti naslov najboljeg u zemlji. Najslabije se plasirao četverac bez kormilara, dok je osmerac prvo mjesto prepustio veslačima splitskog »Mornara«. Međutim, iako je razlika između ova dva čamca bila neznatna odlučeno je, da se oko izbora našeg osmerca za evropski šampionat, trka ponovi dva puta. U ponovnim trkama »Krka« je pokazala da ima nesumnjivo najbolji čamac u zemlji. Na prvenstvu Evrope, uslijed slabih priprema i nepovoljnih uvjeta, oba čamca »Krke« nisu mogla doći do starta, tako da su otpali već u predfinalnim trkama.

Diskusija se uglavnom vodila oko pitanja odnosa između trenera i uprave, te trenera i veslača. Istaknuto je da ti odnosi još uvijek nisu usklađeni, te da otuda i dolazi do raznih nesuglasica.

Također je predloženo da sadašnji trener ne će biti u stanju da istovremeno vježba starije i mlade igrače, pa je u tom pogledu preporučeno da treniranje mladih preuzme jedan od starijih veslača. Da bi se mladi veslači zadržali u klubu, a oni su dosad pokazali veliku ljubav za ovaj sport, potrebno je nabaviti nekoliko novih čamaca i to im omogućiti da barem sudjeluju u takmičenju unutar kluba. To će uistinu biti jedan od puteva, da se oni razvijaju u dobre veslače, tim više što su oni dosad, iako u kratkom razdoblju, ovladali tehnikom veslanja. U diskusiji je kao i izvještaj dotakla pitanje nediscipline pojedinih veslača.

Poslije donošenja budžeta za 1957. godinu, pristupilo se izboru novog upravnog odbora. U upravni odbor izabrano je 15, a u nadzorni odbor tri člana. Konstituiranje će biti izvršeno ovih dana. (J.)

»Krkini« dvojac bez korm. — prvak FNRJ za 1956. god.

„Šibenik“ još nije u formi

Trening utakmica između prvog tima i juniora za koje su nastupili prvotimci Erak, Blažević i Bego, odigrana prošle nedjelje pred nešto više od 200 gledalaca, završila je pobjedom prve momčadi sa 5:4.

Prkazani nogomet od strane prve momčadi bio je ispod prosjeka. Nekih kombinacija ili tehničkih poteza nismo zapazili. Osim toga zalaganje prvotimaca bilo je uglavnom veoma slabo.

Juniori su igrali velikim elanom i sredinom drugog poluvremena su dobro oznojili obranu prve momčadi, koja je uz mnogo muke i napora uspijevala suzbijati naliete omladinaca.

Posebno se ne može nikoga isticati, ali veliku zaslugu za ovakvo povoljan rezultat, kojega su postigli juniori ima njihov srednji pomagač Relja, koji je svojom igrom dokazao da se i njega može ozbiljno računati.

Dok su se omladinci vrlo dobro demarkirali i dok je kod njih lopta bila nabacivana uvijek i redovno slobodnom igraču, dotle se naša i naročito trio prve momčadi grupirao u sredini, što je protivničkoj obrani znatno olakšavalo posao izbijanja svih tih uglavnih jalovih navala.

Eto, u nedjelju nam u goste dolazi splitski »Hajduk«. Nadamo se da će »Šibenik« pružiti daleko

bolju igru, nego što je to bilo u dvije prošle nedjelje.

»Hajduk« je svagdje velika atrakcija, pa tako i za Šibenik. On će nastupiti kompletno sa poznatim kontinentalcem i stalnim članom državne reprezentacije Vukasom, te olimpijcima Papecom, Vidosevićem i Radovićem. M. K.

„HAJDUK“ - „ŠIBENIK“

U okviru priprema za nastavak prvenstva u I. zoni 3. II. će se na stadionu »Rade Končar« momčad »Šibenika« staviti sa splitskim »Hajdukom«. Posljednja utakmica između ova dva kluba odigrana je lanijske godine u Šibeniku u najtežanju za Jugoslavenski cup. Tada je »Šibenik« poslije izvanredne igre zasluženo pobjedio svog nenomiranog protivnika sa 2:0 i na taj način ga je eliminirao iz daljeg takmičenja.

Susreti između ova dva najjača kluba u Dalmaciji gotovo uvijek su pobuđivali velik interes kod prijatelja nogometa, pa se i ovdoga puta očekuje rekordnan posjet, tim više što se »Hajduku« pruža prilika da se revanšira za prošlogodišnji poraz. Ekipe »Šibenika« nastupit će u svom najjačem sastavu. Koliko doznajemo i »Hajduk« će po svoj prilici nastupiti s onom momčadi koja će zastupati boje svog kluba u proljetnom dijelu prvenstva.

PLIVAČKI STRUČNJAK ANTE BAICA PRESELO SE IZ ZADRA U ŠIBENIK

Ovih dana preselio se iz Zadra u Šibenik istaknuti plivački stručnjak Ante Baica. On je, dok se nalazio u Zadru, aktivno djelovao u tamošnjem plivačkom klubu »Jedinstvo«, koje svoje uspjehe dobrim dijelom može da zahvali drugu Ant. Baici.

Očekujemo da će se doletjeti ovog plivačkog radnika osjetiti i na razvoju i unapređenju plivačkog i vaterpolo sporta u našem gradu.

Istraživanje Antarktika

Antarktik za razliku od Sjevernog pola ili Arktika - Antarktik nije zaledeno more već pravi kontinent od 6 milijuna četvornih milja kopna. Ta je površina velika, gotovo kao Evropa i USA zajedno. Debeli glacijani led pokriva, dakako, ogromni dio terena, osim tamo gdje planine visoke do 5000 metara strše iz ledene pustoši.

Antarktik je mnogo dalje od civiliziranih zemalja nego što je Sjeverni pol, pa je i interes za njegovo istraživanje nastupio kasnije. Antarktik je još uvijek nepoznanica. Ekipe mnogih zemalja otkrivaju pomalo njegove tajne. Temperatura Antarktika najnižija je na čitavoj zemlji; istraživači su ga rado uspoređivali s ogromnim hladionikom za dubinsko smrzavanje. Međutim, sovjetski istraživači kažu da su u unutrašnjost ledene pustoši naišli na plavu toplu oazu, usred leda, gdje je bilo i vegetacije.

Antarktik je pustoš, premda - iako pokazuje istraživanja - upravo nevjerojatno bogata pustoš. Čini se, kao da vrijeme tamo stoji. Nema truljenja, nema rđanja, pa čak ni bakterija. I promjene vremena, naglo izmjenjive i ledene oluje su rijede nego na Sjevernom polu. Kada se čuveni istraživač admiral Byrd vratio poslije 37 godina u jedan svoj logor, čavli u daskama barake bili su sjajni kao da su taj

čas zabijeni. Pokraj barake ležao je uginuli pas, na kojem nije bilo ni traga promjeni. Uže koje su pronašli u baraci bilo je tako čvrsto i elastično, da su ga iznenadeno istraživači odmah mogli upotrebiti za osiguranje helikoptera.

Velika i misteriozna bijela zemlja na dnu svijeta, kako je naziva jedan od njenih najboljih poznavačaca, američki admiral Byrd, postala je poslije Drugog svjetskog rata poprilište ekspedicija najvećih razmjera, od kojih je ona jedinstvena u čitavoj historiji geografskih otkrića. Premda će rezultati tog istraživanja u cijelosti moći ocijeniti tek za nekoliko godina, ipak je danas jasno, da je Antarktik neobično bogat. Čini se, da tamo ima u znatnim količinama radioaktivnih rudu potrebnih u atomske svrhe. Ogromne su i rezerve ugljena, a smatra se da na Antarktiku mora biti upravo fantastičnih mineralnih bogatstva.

Već samo to pokazuje, da Antarktik, ta još ničija zemlja, ima međunarodnu važnost, da od te ledene pustoši može imati korist čitav svijet. Učenjaci sasvim ozbiljno govore o tome, da bi iskopačvanje rudnog bogatstva bilo moguće u slučaju, da se upotrebi atomska energija kao pogonsko sredstvo za rudnike; porobljenja, koja bi se tamo izgra-

dilo. Neke zemlje, koje su sudjelovale sa svojim predstavnicima u prvim otkrićima i osvajanjima na Antarktiku, pokazuju aspiracije, da se taj kontinent podijeli između njih, zbog ekonomskih i strateških interesa. Još godine 1945. južnoameričke države Chile i Argentina postavile su zahtjev da im pripadne dio kontinenta, koji leži na njihovoj strani, izvlačeći iz starih arhiva Ugovor iz Tordesilla od 1494. kojim su dva neotkrivena područja bila podijeljena između Portugala i Španije na temelju papinske bule!

Međutim, podjela Antarktika na bilo kakve sfere nije realna ne samo s političke, već i s ekonomske točke. Nehru je svojevrstno govorio o problemu Antarktika, ističući: da taj problem spada u kompetenciju Ujedinjenih nacija. Učenjaci pak upozoravaju da borba za pojedine sektore ne bi imala smisla; jednostavno zato, jer ekonomska moć najvećih zemalji ne bi bila dovoljna, da organizira i financira nekakvu ozbiljniju i značajniju eksploataciju prirodnih bogatstava. Strateški položaj Antarktika zahtijeva, da se status tog kontinenta regulira tako, da posluži općem dobru. Neke učenjaci, gledajući u budućnost, predlažu, da Antarktik među ostalim posluži i kao ogromno skladište namirnica čitavog svijeta.

KAD SUEZ BUDE OČIŠĆEN

Ponovno otvaranje Sueskog kanala bit će proslavljeno međunarodnim plivačkim maršom koji će se održati dužinom Kanala. Prema izjavi Sabrija, predsjednika Međunarodne federacije za plivanje na duge staze, prije ponovnog uspostavljanja saoutraja. Kanalom bit će priređena plivačka utakmica na stazi od 100 milja, koliko je zapravo Kanal dug. Završetak ovog dvodnevno non-stop takmičenja bit će znak da je plovidba Suezom obnovljena.

HILJADU GODINA UNAZAD

Jedna grupa britanskih atomskih stručnjaka objavila je nedavno da je vratila »časovnik čovječanstva« za hiljadu godina unazad time, što je kultivirane lal preobratile u njihovu originalno divlje stanje. Naučnicima je to pošlo za rukom na taj način što su lal podvrgli atomskim zračenjima u novoustanovljenoj Centru za radiaciju u Ventidžu, u engleskoj pokrajini Berksširu.

»Ako nauka može da atomskim zračenjima vrati jednu biljku za hiljadu godina unazad, prirodno da se samo od sebe nameće i pitanje: da li je moguće za isto toliki vremenski raspon »gurnuti« je unaprijed? Naučnici iz Ventidža odbijaju da kažu ista detaljnije o svojim budućim opitima. Ipak, dr. Džefenson, šef ove istraživačke grupe, izjavio je da je njihov cilj ispitivanje djelovanja atomskog zračenja na sve vrste i oblike života.

ELEKTRONSKA IGRAČKA

Jedna radionica za izradu igračka u Nirnbergu pustila je nedavno u prodaju traktor-igračku koji se kreće po »naredenijama« primljenim putem radio-odabijanja. Taj komandni uređaj sastoji se od malog radio-otpremnika koji napaja jedna anodna bateri-

ja od 75 voltli. U traktor je ugrađen mali prijemnik koji prima jedne kratke antene prvima maredenja; stavlja vozilo u pokret. Pritiskivanjem određenog dugmeta na otpremniku određuje se pravac kretanja ovog traktora. Čija pojava označava početne elektronske ere u industriji igračkaka. Traktor se može upravljati čak i sa razdaljine od 150 metara.

ŠTA NAŠE RUKU GOVORE LJEKARU

Ruka je dragocjen izvor podataka za postavljanje točne dijagnoze, — tvrdje u jednom članku objavljenom u »Casopisu za medicinu« dva američka ljekara. Prema njihovom mišljenju, čak i obično rukovanje s pacijentom može ljekaru da pruži izvjesnu sliku o njegovom fizičkom stanju. Mitava, hladna i vlažna ruka tipična je za neurozu. Oznojen dlan plus drhtanje prstiju može da znači da pacijent ima poremećenu cirkulaciju krvi. Od nikotna žuti prsti i ruke izgrizeni nokti također su znak neuroze. Plavkasti prsti nagovještavaju neki srčani poremećaj.

Boja dlana često može da posluži za pravovremeno utvrđivanje anemije. Kod zdravih osoba dlanovi su po pravilu ružičasti, dok su u prvim stupnjevima anemije blijedi. Ukoliko anemija uzme maha, dlanovi postaju bijeli kao pijesak.

Rđava ishrana obično se manifestira krtime noktima bez sjaja. Hormonalni poremećaji također se odražavaju na boji izgledu dlanova. Tako su, na primjer, kod povećane aktivnosti tiroidne žlijezde šake tople i vlažne, a koža na njima veoma glatka. Kod smanjenja aktivnosti tiroide, ruke su suhe, hladne i grube.

Zbog svega toga ova dva američka ljekara preporučuju svojim kolegama da se rukuju sa svima svojim pacijentima, jer će na taj način imati o njihovom stanju izvjesnu prilično točnu predsta-

vu još prije nego što počnu razgovor sa bolesnikom.

»GLADNA« ZEMLJA OTIMA HRANU BILJKAMA

»Gladna« zemlja dvostruki je neprijatelj biljaka. Ona ne samo što ih ne hrani, već često izvlači iz njih hranljive sastojke. Do ovog zaključka došli su engleski agronomi ispitujući reakcije biljaka na hranljive sastojke koji se prskaju po lišću. Oni su željeli da utvrde da li biljke koje rastu na posnom zemljištu mogu da apsorbiraju kroz lišće fosfor i azot u kopljicama. Biljke su upijale sve hranljive sastojke, ali je »gladna« zemlja izvlačila iz njih znatan procenat fosfora i azota. Pored toga primijećeno je da jatke i drugotrajne kiše ispiraju iz lišća izvjesnu količinu azota, kalijuma i fosfora.

URAN IZ PEPELA UGLJA

Naučni saradnici iz Instituta za fiziku i Debelcanu, u Madarskoj, već duže vremena razraduju metod dobijanja urana — izvona atomske energije — iz pepela sagorjelog uglja. Kako su još ranije utvrdili neki mađarski naučnici uran, koga je nekad bilo u granitnim masivima na sjeveru i jugu današnje velike nizine, dospio je u kontinentalno more koje se tu obrazovalo u prehistorijskom periodu. Laboratorijskim putem dokazano je da materijal nastao truljenjem biljaka pri ograničenom prisustvu zraka ima tu osobinu da aktivno apsorbira rastvoreni uran. Zahvaljujući tome, kameni uglji iz nekih nalazišta u Mađarskoj sadrži više urana na običan uglji. Smatra se da u tome uglju ima 25 puta više urana nego u zemljinoj kori. Isto uglji sagori uran ostaje u njegovom pepelu. U tom pepelu nekih vrsta mađarskog uglja krije se zalih atomske energije koja je navna emengiji kobijenoj sagorjevanjem 6000 toni uglja. Mađarski naučnici proučavaju sada metod izdvajanja tog urana iz pepela. (S. S.)

Osnivačka skupština DTO „Partizan“ u Vodica

25. o. m. održana je u Vodici osnivačka skupština DTO »Partizan«, kojoj su prisustvovali i predsjednik Općine, te predstavnici društva i Saveza DTO »Partizan« Šibenik.

Iz izvještaja Inicijativnog odbora i izlaganja diskutirana vidi se da je društvo sposobno da udovolji većini svojih zahtjeva, ali da se sukobljava sa nizom teškoća — prilikama sale za vježbanje, pomanjkanje sprava, mali stručni kadar i sl.

Prema dosadašnjim rezultatima učešća u radu društva opaža se, da u njemu nema članica, a i omladinki je vrlo malo, dok stanje u drugim kategorijama s obzirom na sadašnje prilike zadovoljavaju.

E. Alfirev

MEDURAZREDNO NATJECANJE U I. OSMOGODIŠNJOJ SKOLI

U prvoj osmogodišnjoj školi »Simo Matavulj« organizirano je medurazredno natjecanje u stolnom tenisu i šahu. Na takmičenju, koje je trajalo četiri dana, sudjelovalo je oko 120 takmičara. Najveći uspjeh postigao je 8-a razred. Najviše uspjeha u stolnom tenisu kod muških za bilježilo je Ante Vajsenbenger, a u šahu Joso Mikulandira, dok je kod ženskih u obje discipline najbolje rezultate postigla Jasenka T. mbača. Pobjednicima će biti poredane praktične nagrade. Organizaciju je provela uprava škole uz pomoć nastavnika za fizički odgoj Mira Crnogača.

Ovo natjecanje pobudilo je velik interes kod svih učenika i učenicica, pa bi, s obzirom na tu činjenicu, bilo poželjno slična takmičenja organizirati i u ostalim osmogodišnjim i srednjim školama.

USPJEH »MORNARA« NA STOLNOTENISKOM TROMEČU

U subotu je održan stolnoteniški tromeč na kojem su nastupile dvije ekipe »Mornara« i »Metalca« iz Zadra. Poslije žive i uzbuđljive igre prva dva mjesta zauzele su ekipe »Mornara«. »Mornar II« nastupio je u sastavu: Vučić, Validžić i Gulin, »Mornar I«: Mudronja, Vučić i Deković dok su za »Metalca« igrali: Amidić, Orlandini i prvak Dalmacije Maržić, koji je pretrpio dva poraza. Njega su pobijedili Vučić i Mudronja.

Drugog dana, t. j. u nedjelju održan je pojedinačni turnir na kojem je sudjelovalo 16 igrača. Prvo mjesto osvojio je Maržić, drugi je Gulin, treće mjesto zauzeo je Milovac, dok je četvrti Amidić. (M. M.)

»ŠIBENSKI LIST«

organ Socijalističkog saveza radnog naroda kotara Šibenik

Uređuje redakcijski kolegij Glavni i odgovorni urednik

Nikola Bego

Uredništvo: Šibenik — Ulica Jelke Bučić 5 - Tel. br. 5-62

Tekući račun: Narodna banka Šibenik broj 531-T-292

Rukopisi se ne vraćaju

Pretplata za tri mjeseca 130, za pola godine 260, a jednu godinu 520 dinara

Tisak: »Štampa« Šibenik

